

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: (312) 842-7325

VOLUME LXI, Nr. 16

KETVIRTADIENIS, RUGPJŪCIO [AUGUST] 7, 1980

KAINA 25 c.

KASDIEN

MASKVOJE ŠVENTĖ TOKIA JAU PRIGIMTIS DAR NEGALIMA DŽIAUGTIS GAMTA IRGI

Maskvoje entuziastingai vyko olimpinės žaidynės. Iš prez. Carterio paskelbto boikoto, kaip atrodo, niekas neišėjo. Miestas buvo pilnas turistų, sportininkų, viešbučiai užsikimšę svečiais.

Žaidynėse dalyvavo beveik šimto valstybių sportininkai, jų tarpe Britanijos, Italijos, Prancūzijos, Portugalijos ir eilės kitų, nepaisiusių boikoto. Visi rungėsi už savo šalies vėliavą, už medalius.

Kaip žaidynių laukuose ir arenoje, taip visame mieste bangavo tautų draugystės nuotaikos. Jaunimas buvo už sugyvenimą, už taiką pasaulyje.

...

Kiekvieno prezidento rinkimu metai esti triukšmingi, šiemet šiuo atžvilgiu irgi neprastesni. Didžioji spauda, televizija, radijas perdėm persisunkę propaganda už vienos ar antros partijos prezidentinius kandidatus, giria juos, kelia į padanges.

Rinkiminės kampanijos mitingams, apmokamiems skelbimams, "cocteilų" išgėrimams, kandidatų važinėjimams, — iš įvairiausių šaltinių upeliais plaukia doleriai. Ir visa tai, kad vienos ar antros partijos kandidatas patektų į Baltuosius rūmus, nes rinkimų laimė priklauso ir nuo rinkiminei kampanijai išleistų milijonų.

Buržuazinėje demokratijoje tokia jau rinkimų prigimtis.

...

Prieš kurį laiką Rockefelleris įkūrė Trišalę organizaciją. Jai priklauso JAV, Britanijos, Japonijos, Prancūzijos, Vakarų Vokietijos ir kitų šalių kapitalizmo tūzai. Jie nustatinėja, kokia turi būti kapitalistinio pasaulio politika. Tai savo rūšies kapitalistų "Internacionalas" iš vien laikytis prieš antikapitalistines jėgas.

Ši Rockefellerio įkurta organizacija nustatinėja ir koks turi būti JAV prezidentas, kokio jis, ypač užsienio politikos, kurso turi laikytis. Vadinas, ši organizacija mosikuoja batuta kapitalistinio pasaulio politiniam šokiui. Negerai šokantiems prasimušti į valdžios viršūnes galimybių beveik nėra.

Tai dar vienas požymis buržuazinės demokratijos.

...

Galim kalbėti kaip norim, pasaulio taikos jėgos niekad nebuvo tokios pajėgios, kaip dabar. Jeigu ne jos, tai pasaulinis karas seniai būtų kilęs ir dėl Vidurio Rytų, ir dėl Irano, ir dėl Afganistano, ir netgi dėl Nikaragvos, ir dėl kitų tautų išsivadavimo kovų.

Karo dar nėra, bet jis gali kilti. "Better dead than red" nuotaikos

TARYBŲ LIETUVA APDOVANOTA REVOLIUCIJOS ORDINU

(Telegrama)

Už didelius Lietuvos TSR darbo žmonių nuopelnus revoliuciniame judėjime, kovoje dėl Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos pergalės ir pirmosios pasaulyje socialistinės daugianacionalinės valstybės — Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos — stiprinimo, už didvyriškumą mūsų su mūsų Tėvynės priešais ir laimėjimus kuriant komunizmą Lietuvos Tarybų Socialistinė Respublika TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsaku apdovanota Spalio Revoliucijos ordinu.

Vengrijos Liaudies Respublikos delegacijų, atvykusių į iškilmės, vadovai.

Tris dienas Vilniuje vyko respublikinė Dainų ir Šokių šventė, kurioje dalyvavo 36 tūkstančiai geriausių saviveiklininkų, atvykusių iš visų miestų ir rajonų. Tūkstančius žmonių sutraukė liaudies ansamblių pasirodymas kalnų parke, dainų diena Vingyje ir šokių šventė Žalgirio stadione.

Iškilmų dienomis Vilniuje atidaryti naujieji Lietuvos TSR Revoliucijos muziejus, rūmai ir Lietuvos TSR Liaudies ūkio Pasiekimų parodos rūmai.

V. Petkevičienė

KONCERTAVO OLIMPINĖJE MASKVOJE

Du šimtai Lietuvos šokėjų dalyvavo Maskvos olimpinėse žaidynių iškilmingo atidarymo ceremonijoje. Į Respublikos jungtinį kolektyvą įėjo Vilniaus "Valvos", Kauno "Rasos", "Suktinio", Klaipėdos "Žilvino", "Vėtrungės", Gargždų, Plungės, Šilutės rajonų kultūros namų ir kitų ansamblių saviveiklininkai. Kelių tūkstančių gretose Lietuvos šokėjai drauge atliko tautų draugystės siuitą.

PAŠTO SUVENYRAI LIETUVAI

Keletą šimtų meninių vokų kasmet išleidžia TSRS ryšių ministerija. Nemaža tokių pašto suvenyrų esti paskirta Lietuvai.

Pastarosiomis dienomis pasirodė keletas naujų vokų. Viename iš jų pavaizduotas paminklas tarybiniam kariams Kaune. Pora vokų skirta dailininkui A. Žmuidzinavičiui, rašytojai G. Perkevičaitėi-Bitei.

SPORTO FILATELISTAI

Trys Vilniaus filatelistai—V. Vyšniauskas, J. Šapira bei A. Siaučūnas buvo pakviesti dalyvauti su savo kolekcijomis Olimpiados dienomis Maskvoje ir Tallinne vykusiame sąjunginėse sportinėse filatelijos parodose.

J. Šapira parodose eksponavo savo kolekciją "Nuostabus sporto pasaulis", V. Vyšniauskas—"Planetos krepšinis".

J. Buivydo plakatas

Tarybų Lietuvos 40 metų jubiliejus

Į Tarybų Lietuvą atėjo didelė ir džiugi šventė — Tarybų valdžios atkūrimo keturiasdešimtmetinės. Šventiškai pasipuošę šį jubiliejų švenčia respublikos miestų ir kaimų darbo žmonės.

tebekunkuliuoja reakcinių jėgų aukštuosiuose rateliuose. Tebestatomi vis moderniškesni bombonešiai, tebekuriamos branduolinių raketų sistemos, karo pramonės mašinos ratai tebesisuka visais garais.

Taikos jėgoms, nežiūrint kaip jos galingos, pergale dar negalima džiaugtis. Maniakų generolų yra nemaža.

Na, ir turime vasarą! Kaip užpraeitas dvi žiemos Vidurvakaruose žmonės skendo sniege, taip šiemet vasarą Pietvakaruose žmonės šuto kaip pirtyje. Keli šimtai senesnių žmonių neatlaikė karščio—mirė.

Ir būdingiausia, mirė daugiausia biednesni. Vieni neturėjo pinigų įsigyti vėsintuvams, antriems nutraukė elektrą, nepajėgus sumokėti sąskaitų už elektros energiją vėsintuvams.

Tačiau tu, kurie turi privatiškus vandens baseinus, nė vienas nemirė nuo karščių.

Biednus žmones varo prie pakaros skurdas, infliacija, nedarbas, gamta irgi.

S. J. Jokubka

Liepos 12 dieną Vilniaus Sporto rūmuose įvyko iškilmingas posėdis, skirtas Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje keturiasdešimtmečiui. Susirinkusiųjų nuoširdžiai sutiktas, kandidatas į TSKP CK Politinio Biuro narius, TSKP CK sekretorius Michailas Gorbačiovas perskaitė TSKP Centro Komiteto, TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo, TSRS Ministrų Tarybos sveikinimą, perdavė respublikos darbo žmonėms TSKP CK generalinio sekretoriaus, TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininko draugo Leonido Brežnevo sveikinimus ir geriausių linkėjimus, kuriuos posėdžio dalyviai sutiko audringais plojimais. Draugas Gorbačiovas prisegė Spalio Revoliucijos ordiną prie respublikos vėliavos. Nuo šiol Tarybų Lietuvos vėliavoje greta Lenino ir Tautų Draugystės ordinų žėri Spalio Revoliucijos ordinas.

Pranešimą apie Lietuvos darbo žmonių kovą už Tarybų valdžią, apie laimėjimus, kurių pasiekė respublika per ketverius dešimtmečius, padarė Lietuvos KP Centro Komiteto pirmasis sekretorius draugas Petras Griškevičius.

Su didele lietuvių tautos švente, garbingu Tarybų Lietuvos apdovanojimu Spalio Revoliucijos ordinu iškilmingo posėdžio dalyvius pasveikino sąjunginių respublikų, Lenkijos Liaudies Respublikos, Vokietijos Demokratinės Respublikos,

VILNIS

Lithuanian Peoples Bi-weekly

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

3116 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois

Depresijos metais dirbantiems buvo geriau

Amerikos lietuvių senoji karta labai gerai atsitema depresiją, kai milijonai darbininkų neturėjo darbo, tūkstančiai neturėjo kur prisiglausti, lindėjo patiltėse bei kur laužuose, kai prie valdiškų "sriubos virtuvių" stovėjo ilgiausios eilės alkanų žmonių. Ne vienam ir lietuviui tas teko pergyventi.

Šalyje tada buvo 18.4 procentų nedarbas. Darbus turėjo truputis daugiau kaip 80 procentų žmonių. Algos, palyginus kokios yra dabar, buvo nedidelės. Tačiau, nežiūrint kad algos buvo nedidelės, dabar mažalgams ir vidutiniai uždirbantiems pragyventi yra sunkiau, negu buvo tada.

Kaip skelbia Illinois valstijos Public Action taryba, tada pagrindiniam pragyvenimui dirbantis darbininkas turėdavo išleisti 62.1 procento savo algos. Dabar turi išleisti 72.7 procento savo algos. Dabar ypač daug algos surija pastogė. Jeigu tada buvo nuomai pakakdavo 18.1 procento algos, dabar jau reikia 45 procentų. Su sveikatos priežiūra tas pats. Tada daktarams, vaistams, ligoninei reikėdavo išleisti 4.2 procentai algos, dabar—6 procentai. Energija dabar irgi brangesnė. Tada reikėjo 5.4 procentų algos, dabar 5.6 procento ir t. t.

Pasibaigus depresijai, dirbantiems, kad ir mažalgams ir vidutiniškai uždirbantiems, palyginus su algų didėjimu, pragyvenimas ėmė pigti, atliekamo dolerio ėmė maišytis daugiau. Ir taip jis pigo 1940-siais metais, 50-siais ir 60-siais, bet 70-siais ėmė virsti aukštyn kojomis. Kiek darbininkas už savo algą galėdavo nupirkti 1970 metais, dabar, praėjus dešimčiai metų, irgi tik tiek tegali nupirkti.

Kaip skelbia minėtoji įstaiga, pavyzdžiui, Cikagoje ir apylinkėje per dešimt metų maistas pabrango 105 procentais, pastogė (vieta gyventi)—93 procentais, energija—101 procentu, sveikatos priežiūra pabrango 102 proc. Ir kaip sako tos įstaigos darbuotojas David E. Stahr, jeigu valdžia nepažabos pagrindinių pragyvenimui dalykų brangėjimo, tai šiame dešimtmetyje algų perkamoji galia nesiliaus kritusi. Vadinasi, nežiūrint kad ir darbininkų algos didės, bet pragyventi darysis vis sunkiau ir sunkiau.

Vaistas ūkio negerovėms pagydyti

Plačiai yra žinomas Mičigano valstijos universiteto humanitarinių mokslų profesorius James R. Anderson. Jis užsiima tyrinėjimais, kokią žalą šalies ekonomikai daro karinės išlaidos. Praėjusiais metais mašinistų profsajungai (IAM) jis paruošė pranešimą, kuriame moksliai įrodė, kad išleidžiamas kariniams reikalams vienas bilijonas dolerių teduoda 45,800 darbų, o jeigu būtų išleidžiamas civiliniams reikalams, tai duotų net 96,000 darbų. Šiuo savo pranešimu jis supliekė į šipulius profsajungų kai kurių biurokratų teiginį, kad karinė pramonė Amerikos darbininkų klase labiausia peni darbais.

Kad profesorius James R. Anderson teismus, patvirtina ir Darbo statistikos biuro duomenys. Pagal šio biuro duomenis, švietimui skiriamas bilijonas dolerių duoda 187,299 darbus, sveikatai—138,939, statybai—100,072, masiniam transportui—92,071, militariniams reikalams—75,710 darbų.

Prieš kelias savaites profesorius James A. Anderson paruošė kitą pranešimą kongresiniam atstovų buto gynybos apropracių pakomitečiui, kiek kaštuos didesnių miestų mokesčių mokėtojams prez. Carterio planas per penkerius metus kariniams reikalams išleisti trilijoną dolerių. Pagal jo šį pranešimą, Niujorko miesto mokesčių mokėtojams tai kaštuos \$55.8 bilijono, Cikagos—\$42.1 bilijono, Los Angeles—\$40.3, Detroito—\$24.6, San Francisco—\$21.1, Bostono—\$19.9 bilijono.

Duodamas kongresiniam komitetui pranešimą profesorius įrodė, kad per penkerius metus išleistas trilijonas dolerių kariniams reikalams šalį padarys ir silpnesne ir biednesne, negu yra dabar. Prof. Anderson komitetui papasakojo apie didėjantį krašto ūkio atoslūgį, apie dirbtuvių uždarymo epidemiją, apie automobilių pramonės krizę. Ir, girdi, prez. Carterio biudžetas to nesulaikys, nei išspręs krašto pramonės produktyvumo mažėjimo problemų. Tas trilijonas dolerių nei paskatins suaktyvėti plieno pramonę, nei transportą, nei sumažins priklausomybę nuo importuotos naftos. Tebus tik prakištas tas trilijonas dolerių.

Komiteto narys, pirmininkaujantis apklausinėjimui, kongresmanas William Chappell Jr., išklauses profesoriaus Anderson pranešimo, paklausė: "Russians are coming. What is the alternative?"

Profesorius kongresmanui paaiškino:

— Reikia surasti būdus išlyginti nesusipratimus su Tarybų Sąjunga, ratifikuojant SALT II ir kitas sutartis sukontroliuojant ginklavimąsi.

Išties ne karinės išlaidos yra vaistas nedarbui, infliacijai ir kitoms ūkio negerovėms gydyti. Vaistas yra karinę pramonę paversti civiline pramone ir bilijonus dolerių asigntuoti civiliniams darbams.

2

DIENOS TEMOMIS

IŠTEKĖJO ANGELA DAVIS

Amerikos pažangiajai visuomenei yra labai gerai žinoma žymi kovotoja už civilines teises komunistė Angela Davis. Išgarsėjo ji visoj Amerikos liaudy, kai 1969 metais Kalifornijos gub. Ronald Reagan, su prez. Nixono pritarimu, sufabrikavo jai bylą ir pasodino kalėjiman nuteisti mirties bausme. Bet dėka čia Amerikoje ir visame pasaulyje kilusių protestų mergina buvo išteisinta. Dabar ji profesoriauja Kalifornijos universitete.

Liepos 6 d. Birmingham, Alabamoje, įvyko Angela Davis vestuvės. Ištekėjo ji už Kalifornijos universiteto fotografijos mokslų profesoriaus Hilton Brathwaite, kilusio iš Bostono. Vedybinės ceremonijos vyko First Congregational Christian bažnyčioje. Vestuvėse dalyvavo daugiau kaip 400 jos idėjos draugu ir giminių.

Šiais rinkiminiais metais Angela Davis balotiruojasi komunistų balotu vice prezidento postui. Jos partneris prezidento postui — Komunistų partijos generalinis sekretorius Gus Hall.

DAR KO, NETEKSIM MEDICARE

Kaip bekalbėsime, pensininkams Medicare ir biedniams Medicaid yra šokia tokia parama ligos atvejuje. Be Medicare bei Medicaid pensininkui ar biednam žmogui susirgus, ne vienam tektų pirm laiko atsisveikinti su šiuo pasauliu, kai privatiškas gydymasis neapsidraudusiam stačiai neįmanomas šiame brangymetyje, kai gydytojui ligoninėje tik už pasveikinimą "labas rytas" reikia mokėti penki ir daugiau dolerių.

Kongresmanas Richard Gephardt sugalvojo planą sveikatos apsaugos sistemą panaikinant Medicare ir Medicaid pertvarkyti konkurencijos pagrindu, kad apdraudus kompanijos siektų tobulesnio gydymo ir šiaip sveikatos priežiūros. Vadinasi, sveikatos apsaugos seniems žmonėms sistemą grąžinti vėl sveikatos apdraudų monopolinėms kompanijoms.

Planas jau paruoštas kongresui. Kokia bus apie šį kongresmano Gephardt planą kongreso nuomonė, tenka palaukti.

GELBSTI NE IŠ TOS PUSĖS

Automobilių pramonė Detroito bėdoje, pilna to žodžio prasme pergyvena krizę. Korporacijos neribotam laikui paleido daugiau kaip 300,000 darbininkų. O pridėjus kitus gamybos darbus, susijusius su automobilių pramone, apskai-

čiuojama, automobilių pramonės krizė bedarbių armiją papildė puse milijono žmonių.

Vykdamas Japonijon prez. Carteris staptelėjo Detroito padėti automobilių pramonės korporacijų magnetams išsikasti iš šios bėdos. Ir ką gi, susikvietęs prižadėjo korporacijoms sumažinti mokesčius, palengvinti fabrikuose taršos įstatymų reguliavimus, neversti darbininkus darbovietėse apsaugoti nuo kenksmingų dujų ir t. t. Iš šių pažadų korporacijoms bus naudos virš bilijono dolerių.

Bet ar tai korporacijas išgelbės nuo krizės bėdos? Neišgelbės. UAW profsajungos 22 lokalo viceprezidentas M. I. Douglas labai teisingai sako: prezidentas ne iš tos pusės gelbsti. Prezidentas gelbsti korporacijas, o turi gelbėti iš darbo paleistus darbininkus. Jeigu milijonai be darbo darbininkų ir skurdžių neturės pinigų automobiliams pirkti, automobilių pramonės krizė bus.

GRŪDŲ EMBARGO EINA VĖJAIŠ

Prez. Carteris, apsisėstas antitarybinių nuotaikų, išikarščiavęs paskelbė Tarybų Sąjungai grūdų embargo. Jam tūravodama didžioji reakcinė spauda isterišku džiaugsmu uždūdavo visomis dūdomis, kad Tarybų Sąjungai bus kaput. Pristigs duonos, gyvuliams pašaro, mėsos neturės nei šventėms.

Bet pasirodė niekas iš to neišeina. Tarybų Sąjunga pasaulinėje grūdų rinkoje jų gauna kiek tik nori. Pavyzdžiui, netgi ir tokios šalys, kaip Argentina, Brazilija . . . , parduoda bile Tarybų Sąjunga perka. Neseniai Argentina mielai sutiko per penkerius metus parduoti net 22.5 milijonų tonų.

Amerikos fermeriai aliarmuoja: prakišim rinką! Vašingtone jau vis daugiau politikierių šneka, ar nereiktų embargo atšaukti. Bet kaip rodo visi ženklai, ar tik nebus per vėlu.

TRUMPAI

— Respublikonų partijos suvažiavime Detroito, kur oficialiai buvo iškeltas prezidentiniu kandidatu Ronald Reagan, dalyvavo 1,994 delegatai, jų tarpe 56 negrai. Dėl jų griežto pareikalavimo buvo leista tarti iš tribūnos žodį ir Negrų pažangos organizacijos prez. Benjamin Hooks.

— Cincinnati mieste Nacionaliniam pensininkų suvažiavime virš 3,000 delegatų užgyrė rezoliuciją, kad rudenio būtų paskelbta Pensininkų diena demonstracijoms, skirtoms kovai už pagerinimą pensijų ir kitokių benefitų.

— Kadangi respublikonų ir demokratų partijos atstovauja didžiajam bizniui, didmeninės ir mažmeninės prekybos darbininkų bei tarnautojų profsajunga pasisakė prieš pasirinkimą per rinkimus "iš dviejų blogybių geresnę" teoriją ir siūlo įsteigti nepriklausomą darbininkų politinę partiją.

— Oficialiais duomenimis, birželio mėnesį nacionalinė produkcija sumažėjo 2.4 proc. Vadinasi, bus paleista iš darbo ir darbininkų.

— Policmanų asociacija užgyrė sen. Edward Kennedy. Sako, už jį balsuotų.

Vilnis, rugpjūčio 7, 1980

PETRAS GRIŠKEVIČIUS APIE MUS EMIGRACIJOJE

Petras Griškevičius

"Gimtasis kraštas" turėjo interviu su Lietuvos Komunistų partijos pirmuoju sekretoriumi Petru Griškevičiumi. Interviu "Gimtajame krašte" buvo paskelbtas liepos 10 d. Čia perspausdiname tą interviu dalį, kurioje Petras Griškevičius kalba apie mus emigracijoje:

"Gimtojo krašto" skaitytojams užsienyje būtų įdomu išgirsti Jūsų, gerbiamas sekretoriau, žodį apie socialistinės Lietuvos ir išeivijos santykius. Kaip Jūs vertinate pažangiųjų emigracijos sluoksnių indėlį į mūsų tautos kovą už tarybinės santvarkos pergale, už šiuolaikinės Lietuvos sukūrimą!

Mūsų krašto istorija per pastaruosius šiek tiek daugiau kaip šimtą metų susiklostė taip, kad nemaža ir pajėgi lietuvių tautos dalis įvairiais emigraciniais keliais atsidūrė svetur, tapo JAV, Didžiosios Britanijos, VFR, Kanados, Argentinos, Brazilijos, Urugvajaus, Australijos ir kitų užsienio valstybių gyventojais bei piliečiais. Vien per pirmąjį šio masinio proceso laikotarpį — nuo maždaug 1870 m. iki Pirmojo pasaulinio karo — iš carizmo engiamos Lietuvos emigravo, daugiausia į JAV, apie ketvirtis milijono žmonių. Daugiau kaip pusantro šimto tūkstančių mūsų krašto gyventojų atsidūrė svetur per kitas dvi masinės emigracijos bangas — fašizmui įsigalėjus Lietuvoje ir per Antrąjį pasaulinį karą. Tiek senąją, tiek naująją emigraciją papildė naujos tautiečių generacijos, gimusios ir užaugusios jau svetur, bet lietuviškose išeivių šeimose, tėvų krašto dvasinės kultūros įtakoje. Kad ir sparčiai veikiama nutautimo procesu, jos vis dėlto nemaža dalimi neprarado vienkovių ar kitokių ryšių su tėvų ar senelių kraštu.

Išeivijos indėlis į visą mūsų krašto pažangią veiklą ir kultūrą, jos reikšmė ir vaidmuo visados priklausė nuo to, kokias pozicijas užėmė užsienio lietuvių gyvenime pažangūs sluoksniai, kokie buvo atskirų išeivių sluoksnių santykiai su krašte likusiais darbo žmonėmis. Kaip rašė žinomas pažangus JAV lietuvių veikėjas, komunistas Rojus Mizara, "JAV lietuvių bendruomenė niekada nebuvo monolitinė. Nuo pat pirmųjų dienų vyko šviesos kovos prieš tamsą, ateistų — prieš kunigus-tamsintojus, darbininkų —

Vilnis, rugpjūčio 7, 1980

prieš išnaudotojus". Kadangi didžioji dauguma išeivių iš Lietuvos tapo svetur proletarais, jų gyvenimo aplinka buvo dėkinga dirva pažangioms idėjoms sklirti. Todėl norėčiau pabrėžti tą lietuvių išeivijos reikšmingą savybę, kad pažangieji jos sluoksniai visados buvo patys aktyviausi, įtakingiausi.

Kovos už socialinę pažangą, už demokratiją, prieš kapitalistinę priespaudą tradicija išeivijoje turi gilią, ilgą dešimtmečių šaknis, ir jų išgudymas yra didelis pažangiųjų užsienio lietuvių nuopelnas, susilaukęs deramo įvertinimo ir nuosirdžiausios pagarbos darbo žmonių valdomoje Lietuvoje. Tas tradicijas ugde lietuvių darbininkų prieš kapitalistinę priespaudą, socialistinio sąjūdžio gimimas dar XIX a. pabaigoje, jo solidarumas su Rusijos tautų kova prieš carizmo despotiją. Jas ugde pritarimas Didžiajai Spalio socialistinei revoliucijai ir V. Lenino vadovaujamos Komunistų partijos organizuotai, didvyriškai kovai prieš baltagvardiečius ir imperialistinę intervenciją, įvairiapusė parama Tarybų Sąjungai socializmo kūrimo laikotarpiu ir ypač Antrojo pasaulinio karo metais. Tas tradicijas stiprina nuoseklus revoliucinio judėjimo Lietuvoje rėmimas, aktyvus pasipriešinimas fašizmui Lietuvoje. Pažangiųjų lietuvių emigracija entuziastingai sveikino Tarybų valdžios atkūrimą tėvų krašte, ji populiarina socialistinę stovyklą jame, remia ir gina tarybinę taikos ir tautų bendradarbiavimo politiką, demaskuoja jos priešų klastas. Tomis klasinio solidarumo, proletarinio internacionalizmo tradicijomis vadovavosi visos pažangūs užsienio lietuvių judėjimas, kuriame ypatingi nuopelnai tenka komunistams, pažangiai išeivių spaudai, jų organizacijoms.

Tarybų Lietuva didžiai gerbia ir vertina šiuos istorinius pažangiųjų nuopelnus, jų šiandieninę veiklą. Kiekvienas sąjūdis, kurį sąlygoja specifinės istorijos sąlygos ar generacinės problemos, nėra amžinas, tačiau jeigu jis pažangus, jeigu tarnauja darbo liaudies interesams, jo nuopelnai lieka visada gyvi. Mes didžiujamės mūsų pažangiosios išeivijos gyvybingumu, išverme, aktyviu šiuolaikiniu vaidmeniu ir principingumu. Tai, kad pažangūs užsienio lietuvių, darbininkų tradicijų tęsėjai, leidžia šiuo metu keturis laikraščius ir žurnalą, yra ištik-

ro unikalus atvejis apskritai išeivijos istorijoje.

Todėl išymiausi pažangūs užsienio lietuvių susilaukė aukštų Tarybų Lietuvos apdovanojimų bei pagarbimų, todėl pažangiųjų tautiečių darbai ir veikla yra vis plačiau, giliau nagrinėjama bei įamžinama, todėl mūsų bičiuliai visada yra mieli, brangūs respublikos svečiai. Švėsdami Tarybų Lietuvos keturiasdešimtmetį, mes pagarbiai priimame ir savo draugus iš įvairių užsienio šalių.

Pažangūs užsienio lietuvių gyvena ne vien praeities prisiminimais, jie įvairiais būdais aktyviai dalyvauja ir mūsų nūdieniniame žygyje į dar šviesesnę ateitį, yra drauge su mumis. Štai kad ir toks pavyzdys. Pastaraisiais metais "Minties" leidykla išleido nemažai knygų, įamžinančių pažangiųjų užsienio lietuvių kultūrinį ir publicistinį palikimą. Tai — ne vien indėlis į mūsų tautos istorijos tyrinėjimus, tai — aktyvus šiuolaikinės ideologinės kovos ginklas. Todėl ir toliau mes darysime sąlygas, kad šios knygos būtų planingai ir nuolat išleidžiamos, kad jos tapdamos mūsų socialistinės kultūros organine dalimi, turtintų mūsų idėjinį ir kultūrinį lobyną.

Ižymūs Lietuvos Komunistų partijos veikėjai skyrė daug dėmesio išeivijos darbininkų judėjimui, o kai kurie jų tiesiogiai jame dalyvavo. Todėl mokslinis užsienio lietuvių istorijos tyrinėjimas atveria naujas tolesnio visos mūsų tautos revoliucinės kovos istorijos nagrinėjimo galimybes. Antra — šių raštų leidimas yra vienas iš kultūrinių ir kūrybinių vertybių iš svetur grąžinimo į Lietuvą būdų.

Tik tarybiniais metais rimtai susidomėta šių vertybių grąžinimu mūsų liaudžiai. Mes labai vertiname pastangas atgabenti į Lietuvą įvairius archyvus iš svetur, nes tik čia jie gali duoti realios naudos, tik čia jiems yra išlikimo garantija. Todėl skatintinas ir tolesnis mūsų organizacijų, atskirų asmenų, o

ypač pačių išeivių darbas šioje srityje. Tarybų Lietuva su dėkingumu priglaudė jau ne vieno užsienio lietuvių dovanotus dailės kūrinius. Sveikintina yra tradicija kasmet išleisti geresnius užsienio lietuvių grožinės literatūros veikalus, spausdinti juos ir rašyti apie juos mūsų spaudoje. Šis ir kiti dalykai kuo akivaizdžiausiai rodo, kad Tarybų Lietuva, vykdydama humaniška, principingą kultūrinių ryšių su užsienio lietuvių politiką, suteikia plačią galimybę įvairiems tautiečių užsienyje sluoksniams prisidėti prie mūsų socialistinio kultūrinio gyvenimo, liudija, kad visa, kas vertingo ir išliekama svetur sukurta, rūpi mums susigrąžinti į tėvų žemę, panaudoti naujos komunistinės visuomenės kūrimui.

Mes žinome, kad išeivija dabar, kaip ir anksčiau, yra idėjiškai ir politiškai susiskaldžiusi, kad joje, imperialistinėms šalims, ypač JAV, didinant tarptautinį įtempimą, vėruojantį vaidmenį stengiasi vaidinti reakciniai, imperializmui ištikimi sluoksniai. Jie, plėsdami idėines ir politines diversijas prieš Tarybų Lietuvą, Tarybų Sąjungą ir visą socialistinę sandraugą, beviltiškai gaivina buržuazinės santvarkos susigrąžinimo Lietuvoje iliuzijas, ir dėl to remia visa, kas reakcingiausia šiuolaikiniame pasaulyje. Su šiais žmonėmis Tarybų Lietuva neturėjo ir neturės jokios šnekos, nes jie geidžia jai tik blogo.

Kova prieš imperializmui tarnaujančius išeivijos reakcinius yra kova už dorų išeivių suartinimą su tautos kamienu, su negrižtamai socializmą pasirinkusia lietuvių liaudimi. Čia jokių ideologinių kompromisų nebuvo ir nebus.

Kartu mes esame tvirtai įsitikinę, kad istorija vis didesniai būriui užsienio lietuvių atvers akis į tiesą, padės įsijungti į mūsų tautos, visų pažangiųjų jėgų kovą už taiką, demokratiją, socialinę pažangą ir tautų bendradarbiavimą. Tokią tolesnio išeivijos likimo ateitį ypač akivaizdžiai matome, minėdami Tarybų Lietuvos 40-metį.

JAUNŲJŲ ŽURNALISTŲ PAREIŠKIMAS

PANEIGĖ MELAGINGUS PRANEŠIMUS
APIE AFGA NISTANĄ

Afganistano liaudis remia antiimperialistinio, nepriklausomo šalies vystymo programą, kurią įgyvendina Babrako Karmalio vadovaujama Afganistano Demokratinės Respublikos vyriausybė. Šioje programoje numatoma vystyti tautų draugystę ir bendradarbiavimo santykius, stiprinti partijos ir liaudies vienybę, likviduoti atsilikimą ir neraštingumą, industrializuoti šalį ir vykdyti agrarinę reformą.

Tai pareiškė Vengrijos, Prancūzijos, Vakarų Vokietijos ir Šri Lankos jaunimo laikraščių atstovai Pasaulio Demokratinio Jaunimo Federacijos būstinėje įvykusioje

spaudos konferencijoje. Pasaulio Demokratinio Jaunimo Federacijos biuro surengtos kelionės po Afganistaną metu jie susipažino su padėtimi šalyje, susitiko su partijos ir ADR vyriausybės vadovais, jaunimu, darbo žmonėmis.

Jaunieji žurnalistai paneigė melagingus Vakarų spaudos prasimanymus apie įvykius Afganistane. Nuvertus antiiaudinę Amino režimą, pranešė jie, padėtis Afganista-

no Demokratinėje Respublikoje ir jos sostinėje normalizuota, atkurta viešoji tvarka.

Mėgindami sukliudyti pažangius pertvarkymus Afganistane, kuriuos vykdo teisėta ADR vyriausybė, antivyriausybinių, banditiški elementai naudoja niekšiškiuosius metodus, kad pasiektų savo tikslą.

Šmeižikiška kampanija, grašiniai, padeginėjimai ir žudymai — štai toli gražu ne visos nusikalstamos akcijos, kuriomis siekiama pakirsti pasitikėjimą teisėta valdžia, likviduoti Balandžio revoliucijos iškovojimus. Tokių veiksmų aktyviai griebiasi diversinės grupės, kurias imperialistinės ir reakcinės jėgos paruošė už Afganistano ribų.

Pasaulio Demokratinio Jaunimo Federacija, buvo pabrėžiama spaudos konferencijoje, visiškai remia teisingą Afganistano liaudies kovą už nacionalinę nepriklausomybę ir suverenumą, už Balandžio revoliucijos iškovojimų išsaugojimą. Demokratinis jaunimas ir ateityje įneš aktyvų indėlį į antiimperialistinę kovą.

Tai ne šiaip sau istorijos vertinimo klaidos!

Vincas Trumpa, berods, jau ne pirmą kartą taiso klaidas, sakytume, netgi klastotes, kurios atsiranda kunigo Stasio Ylos dėka Lietuvos istorijos reiškinį vertinimuose arba traktavimuose. Tokio darbo istorikas — profesionalas ėmėsi šiemet, perskaitęs "Aiduose" (1979 m. Nr. 9, 10) S. Ylos, mėgėjo istorijos reikaluose, straipsnį "Tautybių santykiai Vilniaus universitete 1803-1832 metais", kuris pakartoja kunigo paskaitą Vilniaus universiteto jubilijaus proga. V. Trumpa akivaizdžiai parodo, kad S. Yla prasilenkia su istorijos faktais, kad jis siūlo išvadas, kai giliau pažūrime į tai, ką daro S. Yla, pastebime ne tik dalykus, kurie vadinami klaidomis, netikslumais arba tegul ir klastotėmis: S. Ylos raštams praeities temomis būdingos yra kai kurios ideologinės ir politinės tendencijos, susijusios su bendra išeiviškos kunigijos ir klerikalų, jų įtakoje ar priklausomybėje esančios spaudos elgsena lietuviškos veiklos ir kultūros srityje. V. Trumpa pats nedaro toliau ir giliau siekiančių išvadų, bet jis padeda geriau susivokti minėtose tendencijose.

Tarp kitų kritinių V. Trumpos pastabų ypatinga vieta tenka demaskuoti faktais visai nepagrįstais S. Ylos mėginimams vysk. I. Masalskį ir S. Kosakovskį paversti "lietuviškos opozicijos" vadais. Kodėl viena iš nesimpatišku Lietuvos praeities asmenybių — vyskupas I. Masalskis, kurį katalikų istorikas A. Šapoka vadino žemos moralės žmogumi, savanaudžiu ir gobšiu intrigantu, visuomenės turtų plėšiku bei t. t., S. Ylos yra daromas XVIII a. pabaigos lietuviško patriotizmo pavyzdžiu?

Dėl vieno ir to paties tikslo: nepaisant istorijos faktų, siekti įtikinti išeivius, kad būtent katalikų bažnyčia visais laikais buvusi Lietuvoje patriotinė, kad lemiamais lietuvių istorijai momentais kaip tik katalikų veikėjai tinkamiausiai ir pasiaukojančiai atstovavę būtent lietuvių tautos interesams, kad katalikybė esanti tapati su lietuvybe, kad dėl to dabar katalikų dvasininkija (beje, bailiai palikusi nemažą būrį savo "aveles" Lietuvoje ir saugiai įsikūrusi Amerikoje bei kitur, kur jokio didvyriškumo rodyti nereikia), turinti pačias turtingiausias kovos "už lietuvių tautos interesus" istorines tračėjas, kad tuo būdu jai priklausas dabar "vadavimo biznio" prioritetas išeivijoje.

Kadangi istorija visiškai paneigia šias tuščias pretenzijas, tenka ją klastoti. Ir daroma tai be jokio sąžinės graužimo, planingai, pastoviai, tikintis netgi visiems — ir buržuaziniams istorikams, ir komunistams — vienodai žinomus faktus apversti aukštyn kojomis, kad tik būtų galima pagražinti nepatrauklų, o dažnai ir žalingą katalikų bažnyčios vaidmenį lietuvių tautos istorijoje.

Kuo gi galima pakeisti tokį visiems aiškų dalyką, kaip žiaurų katalikybės nešimą į Lietuvą popiežių laiminamais ir talkinamais kryžiaus žygiais? Niekuo — netgi tuo, jog — kaip tai, pavyzdžiui, mėgsta aiškinti P. Rabikauskas, — tais laikais buvo kitoks žmonių galvojimas, jog reikia į praeitį žvelgti ne šių dienų žmonių akimis, o to me-

to . . . Argi lietuvių naikinimas dabartiniams mūsų klerikalams už vis svarbiausios katalikybės interesus? Argi ne visiems žinoma, jog krikštas neatnešė lietuviams rašto, kad katalikų bažnyčia tapo polonizacijos centru, kad ne katalikai išspausdino pirmąją lietuvišką knygą, kad katalikų vyresnybė persekiojo pirmosios knygos autorių, kad . . . Ką čia ir bevardinti — kam rūpi lietuvių tautos istorija, tas gerai žino, kiek nelaimių atnešė mūsų liaudžiai katalikų bažnyčia, tas gali prisiminti, ir prisimena, jog jos vyresnybė visados buvo su valdančiaisiais, tautą engusiais ir žudžiusiais sluoksniais, supranta, kad niekad per šimtmečius bažnytinė valdžia nestojo viešai ir ryžtingai už skriaudžiamą liaudį, tuo labiau paprastą, eilinį darbo žmogų. Be abejo, atskiri katalikų bažnyčios tarnautojai — kunigai ar vienuoliai, — turi dideliu nuopelnu lietuvių kultūrai ir istorijai, bet ne jos vadovybės ar politikos dėka, o dėl susidėjusių istorinių aplinkybių, kai katalikybei viešpataujant krašte niekas kitas daugelyje sričių negalėjo jos pakeisti. O štai juk socialistinė lietuvių kultūra pasiekė pačių plačiausių mūsų tautos istorijoje laimėjimų, ir visiškai išsiversdama be kunigų ar vienuolių pagalbos . . .

Tad kas belieka išeivijos klerikalams? Klastoti istorijos raidą, atskirus reiškinius tada, kai viskas kalba faktais prieš juos. Iš tikrųjų, šiame darbe ypač negražiai jau ne sykį pasielgė S. Yla, savo laiku jau įžeidęs liberaliau, laisviau mąstančius išeivius "Dievo sutemose" sugalvotais "atvertimais į dievą". Tai jis lietuvių tautinio išsivadavimo sąjūdžio XIX a. II pusėje vėliava mėgino padaryti vyskupą A. Baranauską, galiausiai, išsižadėjęs to sąjūdžio idealu, demagogiškai jį priešpastatydamas J. Basanavičiui ir net mėginamas inkriminuoti šiam bendradarbiavimu su . . . carizmu, t. y. tautinio išsivadavimo sąjūdžio išdavystę. Dabar gi vysk. I. Masalskis, besirėmęs caro Rusijos, sunaikinusių Lietuvos valstybę, parama ir už išdavystę T. Kosčiūškos sukilėlių pakartais, įvesdinėjęs lietuviškoje Vilniaus vyskupystėje lenkškas pamaldas, S. Ylos paverčiamas "lietuviškos opozicijos" herojumi.

Ne, tai nėra šiaip sau klaidos aiškinant istoriją! Tai aiški politiniai tikslais klerikalinė lietuvių tautos istorijos pervertinimo tendencija, kuri randa sau tribuną katalikiškoje spaudoje ir knygu leidyboje. Ir čia galima laukti naujų "gudrybių".

Matyt, išeivijos kunigai ir klerikalai smarkiai apsunks emigrantų masėms skirtą istorijos aiškinimą dar daugeliu nepadorių darbų. Jais, pavyzdžiui, meluojama, kad Pensylvanijos lietuvių angliakasių istorija — tai parapijų ir klebonų istorija, kurioje socialistu ir nebuvę, kad lietuvių šeimos tradicijos — tik katalikiškos, kad kovoje prieš Tarybų valdžią vyskupai, kuriems priminti leidžiamos storos knygos, "aukojėsi" dėl lietuvių masių reikalų, kad antitarybiniai ekstremistai iš kunigų tarpo atlieka kokį nors naudingą kultūrinį darbą, kad jiems rūpi pirmiausia ne kosmopolitiniai bažnytiniai, o giliai tautiniai reikalai ir t. t. ir pan.

Apie Argentinos miestą, kuriame gyvena lietuvių

Kur pasaulyje nėra lietuvių? Cikatielis, American Travel Service Bureau savininkas, Walter Rask yra apkeliavęs pasaulį skersai ir išilgai. Ir kur jis nėra užtikęs lietuvių? Beveik visur. Vienur nuklydusį kokį nors pavienį, kitur kokią nors šeimą, ir panašiai. Tačiau gausiausios lietuvių kolonijos yra Amerikos kontinentuose. Jos gausnės netgi už Lietuvos kaimyninėse šalyse esančias, kaip Vokietijoje, Lenkijoje, Anglijoje, Prancūzijoje . . .

Argentinoje gausiausia lietuvių kolonija yra tos šalies sostinėje Buenos Aires. Čia jų gyvena dešimtys tūkstančių. Turi savo organizacijas, leidžia laikraščius, reikiąsi lietuviškame kultūriname ir politiniame judėjime. Tenka pažymėti, po I Pasaulinio karo, kai iš Lietuvos prasidėjo emigracija, Buenos Aires pažangių lietuvių judėjimas buvo pajėgiausias už visus kitokių pažiūrų lietuvių judėjimus. Apie vidurį dvidešimtųjų metų Buenos Aires pažangieji lietuviai jau leido nemažą savaitinį laikraštį "Rytojų". Tai buvo plačiausiai skaitomas Argentinos lietuvių laikraštis. Pirm II Pasaulinio karo užėjus šalyje fašistinei-militarinei reakcijai, Buenos Aires pažangių lietuvių judėjimui buvo smogtas skaudus smūgis. Laikraštis "Rytojus" tapo uždarytas, daug aktyvių darbuotojų areštuoti, organizacijos susilpnėjo . . . Dabar Buenos Aires mieste beliko pažangių nuotaikų dvisavaitinis laikraštukas "Vaga".

Apie šį Argentinos lietuvių gausiausios kolonijos miestą štai ką rašo TASS korespondentas A. Trušinas:

— Buenos Aires priimta vadinti "kosmopolitiniu miestu". Iš tikrųjų. Vieni kvartalai čia primena Madridą, kiti — Romą, dar kiti — Paryžių. Nėra ko stebėtis, juk Argentinos nacijos lydinį sudarė daugiausia persikėlėliai iš Ispanijos, Italijos ir Prancūzijos.

Šį kunkuliuojantį 8-milijoninį miestą su didžiuliais dangoraižiais kartais vadina "Pietų Amerikos Niujorku". Tačiau daugelis pastatų išsaugojo nepakartojamus koloniji-

Salvadore imperialistams nejuoku

Visoje Centrinėje Amerikoje ilgai ponavusiems imperialistams nesmagu, nežiūrint kad ten daug kur turi savo statytinių, nežiūrint kad netoli Kuboje turi Guantanamo bazę, nežiūrint kad Karibų jūroje turi sutelktą karinį laivyną. Antiimperialistinės nuotaikos tame Žemės rajone kunkuliuoja, sprogi-

Laimei, istorijos nei pagražinsi, nei pakeisi. Bet kunigų pastangos vis dėlto imtis šio darbo verčia visus padorius, objektyvius lietuvius būti pasiruošusiems naujoms jų "gudrybėms". "Akiračiai" mėgina aiškinti, jog katalikybė Vakarų pasaulyje sparčiai praranda savo pozicijas, o tuo pačiu ji esą neturinti perspektyvų antitarybinėje nacionalistų kovoje. Bet, kaip faktai rodo, jos patirtis istoriją klastojant nėra jau tokia bejėgė. Gudrumo turi šitie žmonės, vykdydami savo egoistišką politiką, tad gerai, jog yra išeivijoje blaivių galvų, kurios atskleidžia tas "gudrybes", nors ir be gilesnių jų paskirties suvokimo. J. Rimkevičius

nės praeities bruožus. Miestas pastatytas pagal pakrantės kolonijinių miestų tipą su pagrindine aikšte, išeinančia į jūrą.

Išiviai iš Senojo pasaulio La Platos pakrantėje ieškojo sidabro. Tačiau, įsikūrę Buenos Airose, jie rado kelią į kitą neištirtą krašto lobyną — derlingas Pietų Amerikos pampos žemes. Jų dėka Argentina ilgainiui tapo viena stambiausių pasaulyje grūdų ir mėsos eksportininkų. Bet kaip ir konkistos laikais taip ir mūsų dienomis ne visi argentiniečiai naudojami derlingos žemės vaisiais. Gilumų rajonuose stambios dvarininkų latifundijos spaudžia valstiečių sklypelius taip pat, kaip ir pačioje sostinėje šalia ištaikingų Palermo, Belgramo rajonų šliejasi Riaguelo, Boko varguomenės kvartalai.

Argentinos sostinės, kaip ir visos šalies gyventojus jaudina šalies sudėtingos politinės problemos. Per pastarąjį dešimtmetį argentiniečiai buvo liudininkai, kai dažnai keisdavosi valdžia, ir prezidento rūmų "Kasa Rosada" Buenos Airose užimdavo tai civiliai, tai kariniai veikėjai. 1976 m. kovo mėnesį į valdžią atėjo kariškiai, vadovaujami generolo leitenanto Chores Rafaelo Videlos. Eilinį perversmą šalyje sąlygojo keletas priežasčių, ir visų pirma katastrofiškas ekonomikos smukimas, nuolatinis infliacijos augimas, politinis nestabilumas ir terorizmo siautėjimas, ankstesnės administracijos nesugebėjimas efektyviai valdyti valstybę ir spręsti politines, ekonomines bei socialines problemas. Dabartinė Argentinos vyriausybė deda pastangas ekonominius sunkumus įveikti, bet dar turi daug neišspręstų problemų.

Argentinos vidaus politinės permainingos negali būti atskirtos nuo permainingos jos tarptautinėje pozicijoje. Dabartinė vyriausybė išplėtė santykius su Tarybų Sąjunga ir kitomis socialistinėmis šalimis, kurie grindžiami lygiateisiškumo ir nesikišimo principais. Tai padarė teigiamą įtaką Argentinos užsienio prekybos balansui, vystant hidroenergetiką ir kitas pramonės bei žemės ūkio sritis. S. J.

nėja antiimperialistiniai maištai, sukilimai, liaudies revoliucinis pakilimas kaista su kiekviena diena. O tokioje Nikaragvoje liaudis nuvertusi statytinį diktatorių Somosą imperialistams netgi parodė duris išsikraustyti. Salvadore, labai galimas daiktas, gali atsitikti tas pats.

Salvadoro liaudies antiimperialistiniams revoliuciniams pakilimui įkaltus iki sprogo, 1979 m. spalio mėn. grupė jaunų karininkų, vadovaujamų pulkininko Antonio Mackano, nuvertė nekenčiamą statytinio generolo Romero režimą, kad užbėgus liaudies sukilimui už akių. Visa valdžia atiteko karinei civilinei chuntai, kuri žadėjo įvykdyti agrarinę reformą ir kitus socialinius bei ekonominius pertvarkymus plačiųjų liaudies masių naudai. Tačiau pažadai liko pažadais. Chunta, imperialistų skatinama militarine parama, pasilikusi diktatoriaus Romero kariuomenę ir ginkluotus fašistinius paramilitarinius būrius nukreipė prieš sunerimusias lia-

(Nukelta į 5 puslapį)
Vilnius, rugpjūčio 7, 1980

SOCIALIZMO STIPRĖJIMAS ĮSIUTINO IMPERIALIZMO JĖGAS

[SUTRUMPINTAS]

Aštuntojo dešimtmečio pradžioje, kaip žinoma, įvyko posūkis tarptautiniuose santykiuose. Svarbiausia buvo tai, kad pereita nuo "šaltojo karo" prie įtempimo mažinimo — "detentės". Tam tikrą sulaikantį poveikį strateginės ginkluotės varžyboms turėjo Tarybų Sąjungos ir Amerikos to laikotarpio susitarimas.

Tačiau tokia įvykių raida nepatenkino ne tik Amerikos, o ir kitų imperialistinių šalių, karinių-pramoninių kompleksų. Pasaulinio socializmo pozicijų stiprėjimas ir tolesnis nacionalinio išsivadavimo judėjimo vystymasis įtempimo mažinimo sąlygomis įsiutino reakcingas imperializmo jėgas, pirmiausia — Amerikoje. Labai įnirtęs imperializmas sutiko revoliucines permainas Angoloje, Mozambike, Etiopijoje, Kambučijoje, Irane, Afganistane. Gąsdindami nuvalkiota "tarybine karine grėsme" — pačiu didžiausiu dvidešimto šimtmečio metu — JAV valdantieji sluoksniai pradėjo milžinišką militaristinę kampaniją.

Štai toli gražu ne visas pastarųjų Carterio administracijos militaristinių akcijų sąrašas. 1979 m. gruodžio 12 d., kai Briuselyje buvo priimtas Amerikos pasiūlytas raketinių ir branduolinių pajėgų "modernizavimo" Vakarų Europos žemynne planas, prezidentas Carteris paskelbė apie naują JAV karinės galios didinimo penkmečio programą. Ji numato neregėtą karinių jėgų eskalavimą. Ji numato per penkerius metus kariniams reikalingam išleisti mažiausią trilijoną dolerių.

Reikia pastebėti, kad visa ši militaristinė isterija prasidėjo ne po, o prieš Afganistano įvykius. Todėl naujo posūčio JAV užsienio politikoje tikrųjų ištakų reikia ieškoti nuo seno žinomose Amerikos imperializmo pretenzijose į pasaulinį viešpatavimą, pasaulinį hegemonizmą.

Naujos karinės programos finansuojamos, toliau bloginant darbo žmonių gyvenimo sąlygas. Didėja mokesčiai ir infliacija, nedarbas dabar sudaro beveik 9 procentus JAV bendrosios darbo jėgos ir turi tendenciją didėti. Šalies valstybės biudžetas turi chronišką deficitą, valstybės skola, daugiausia sudaranti paskolas karinėms išlaidoms finansuoti, dabar pasiekė astronominę 900 milijonų dolerių sumą.

Specialistų apskaičiavimais, už kiekvieną 100 milijonų dolerių, kuriuos JAV išleidžia kariniams tikslams, galima būtų pastatyti 300 šiluminių elektrinių (kiekviena — 120 tūkstančių kilovatų), 300 naftos perdirbimo gamyklų, galinčių perdirbti 3 milijonus 250 tūkstančių tonų pajėgumo kiekviena, 160 cukraus fabriku, kurie galėtų patenkinti didžiąją dalį žmonijos poreikio šiam produktui. Naujas tankas "Leopard-2" — tai 36 trijų kambarių butai, povandeninis laivas "Trident" — 416 naujų mokyklų, tarpžeminė raketa "MX" — tai penkios šiuolaikinės ligoninės.

Borisas Rasinai

— Kaip praneša "New York Times", Chrysler korporacija galvoja paleisti dar 5,400 darbininkų, jų tarpe 20 proc. baltakalnių.

Salvadoras — ekonomiškai atsilikusi, silpnai išsivysčiusi agrarinė šalis. Žemės ūkis, kuriame užimta per 60% gyventojų, gamina kavą, kuri duoda daugiau kaip 50% visų valiutos įplaukų. Pagal kavos eksportą Salvadoras užima trečią vietą Lotynų Amerikoje (po Brazilijos ir Kolumbijos). Plečiasi medvilnės gamyba ir eksportas. Vietiniam vartojimui auginami kukurūzai, soros, ryžiai, pupelės, cukranendrės, tabakas, vaisiai ir daržovės, tačiau jų nepakanka, ir šalis priversta importuoti maisto produktus.

Salvadore, palyginus su kitomis Centrinės Amerikos šalimis, labiau išvystyta pramonė. Tai daugiausia žemės ūkio žaliavos perdirbimo įmonės (tekstilės, avalynės, maisto). Yra nedidelių naftos valymo, metalurgijos, cemento gamyklų, keletas elektrinių. Šalies ekonomika labai priklauso nuo užsienio kapitalo. JAV kapitalas turi stiprias pozicijas Salvadore komunaliniame ūkyje, transporte, ryšiuose, bankuose, draudimo kompanijose, kontroliuoja didelę pramonės dalį.

Salvadore žemės gelmėse rasta daugelio rūšių gamtinių iškasenų: aukso, sidabro, švino, cinko, vario, sieros.

Salvadoras — neregėtos socialinės nelygybės šalis. 80% dirbamų žemių priklauso 14 šeimų, tuo tarpu dauguma darbo žmonių gyvena skurdžiai. Salvadore ekonomikos ministerijos duomenimis, pragyvenimo lygis šalyje pastaraisiais metais nustumtas daugiau kaip 25%. Per 70% vaikų kenčia dėl nedavalgymo. Daugiau kaip pusė gyventojų — beraščiai. jkb.

TSRS ir Kubos vaisingas bendradarbiavimas

Platų užmoji per praėjusį laikotarpį įgavo TSRS ir Kubos ekonominis, mokslinis ir techninis bendradarbiavimas. Jau 1960 metais Tarybų Sąjunga, ištikima socialistinio internacionalizmo principams, suteikė Kubai ilgalaikį 100 milijonų dolerių kreditą. Šio kredito sąskaita respublikai buvo suteikta techninė parama rekonstruojant metalurgijos gamyklą ir kitas įmones, statant šiluminės elektrines.

Vėlesniais metais bendradarbiavimo formos gerokai išsiplėtė ir praturtėjo. 1976 metais buvo sudarytas stambaus masto TSRS ir Kubos ekonominio bei techninio bendradarbiavimo susitarimas. 1976-1980 metams, kuriame numatoma spręsti labai rimtas Kubos visos nacionalinės ekonomikos problemas. Iš stambiųjų objektų galima paminėti 880 tūkst. kW galios atominę elektrinę, 1.3 milijonų tonų plieno per metus pajėgumo metalurgijos gamyklą Sanfuege, gamybinės statybos bazes Olgino ir Sanfuego provincijose.

Iš viso per 20 metų, TSRS techniškai ir ekonomiškai padedant, Kuboje pastatyta ir rekonstruota apie 200 stambiųjų liaudies ūkio objektų, jų tarpe pramonės įmonių. Šiose įmonėse dabar pagaminama 100% šalyje gaminamų valcuotųjų juodųjų metalų, 90% plieno, 30% elektros energijos, daugiau kaip 10% mašinų gamybos ir metalo apdirbimo pramonės produkcijos.

Sėkmingai plečiasi bendradarbiavimas geologinėse paieškose. To dėka respublikoje pirmą kartą sukurta geologinė tarnyba.

Dabar ekonominis ir techninis TSRS ir Kubos bendradarbiavimas apima faktiškai visas respublikos liaudies ūkio šakas. Ypač didelis dėmesys skiriamas plėtoti toms pramonės šakoms, kurios turi didžiausią reikšmę šalies ekonomikai. Tai — elektroenergetika, mašinų gamyba, metalurgija, nikelio ir cukraus pramonė, statybinių medžiagų gamyba.

Pagal 1976 metų susitarimą plečiamos iki 600 MW "M. Gomez" ir iki 500 MW — "Rente" šiluminės elektrinės. Bendromis pastangomis plečiamas Chose Marti metalurgijos gamykla. Rekonstruojamos veikiančios nikelio gamyklos Nikare ir Moa, kurių bendras pajėgumas per metus sudarys 46.5 tūkst. tonų nikelio ir kobalto. Punte Gorde statoma nauja 30 tūkst. tonų pajėgumo nikelio gamykla. Dideli darbai atliekami, statant ir rekonstruojant naftos perdirbimo įmones. To dėka per metus bus perdirbama 4.5 mil. tonų daugiau naftos. TSRS padeda statyti ir rekonstruoti 21 cukraus fabriką. Cukraus fabriku rekonstravimas įgalino per parą perdirbti 22.3 tūkst. tonų cukranendrių.

Havanoje ir Santiago de Kuba statomos dvi stambios lengvosios pramonės įmonės — verpimo fabrikas ir tekstilės kombinatas, kurio pajėgumas — 80 mil. kvadratinį metrų audinių ir 2 tūkst. tonų verpalų per metus. Be to, rekonstruojamos 7 tekstilės įmonės. Keturi fabrikai jau rekonstruoti ir dabar gamina daugiau kaip 50% visų audinių ir verpalų.

TSRS padeda plėtoti Kuboje statybos industriją. Kuriama pramo-

nės įmonių statybos ir montavimo gamybinė bazė, gelžbetonio dirbinių gyvenamųjų namų statybai gamykla, metalo konstrukcijų gamykla ir t. t.

Didelis dėmesys Kuboje skiriamas transportui ir ryšiams plėtoti. Iki 1980 metų vasario mėn. šalyje rekonstruota daugiau kaip 500 km. geležinkelių.

Žemių drėkinimo ir sausavimo srityje bendradarbiaujama nuo 1963 metų. Per šį laikotarpį drėkinamų žemių plotai padidėjo nuo 62 tūkst. hektarų iki 823 tūkst. hektarų, pastatyta daugiau kaip 5 milijonų kubinių metrų talpos vandens saugyklų.

Stiprėjant Kubos ekonomikai, vis aktyviau ji dalyvauja tarptautiniame socialistiniame darbo pasidalijime. Kasmet didėja Kubos prekių tiekimai į socialistines šalis. Pagrindiniai jos eksporto straipsniai — rudos, cukraus žaliava, vaisiai, romas, cigaretės. Vien 1970-1978 metais Kuba pateikė Tarybų Sąjungai daugiau kaip 22 milijonus tonų cukraus.

Balandžio 23 dieną Maskvoje buvo pasirašytas TSRS ir Kubos prekių apyvartos 1980 metams protokolai. Numatoma, kad prekių apyvarta sudarys daugiau kaip 4 milijonus rublių. TSRS eksportuos į Kubą mašinas ir įrengimus, naftą ir jos produktus, juoduosius ir spalvotuosius metalus, miško medžiagą, maisto produktus ir kitas prekes. Iš Kubos bus gaunama cukraus, nikelio, citrinių vaisių ir kitos produkcijos.

Kuba aktyviai dalyvauja daugelyje priemonių, numatytų ilgalaikėmis tikslinėmis bendradarbiavimo programomis. Antai Kuba pradeda statyti Mozyrių pašarinių mielių gamyklą Tarybų Sąjungoje. X.

TRUMPAI

— Darbo departamento pranešimu, nedarbas pakilo jau 8.5 procento. Laukiama, kad iki metų pabaigos pakils virš 9 procentų. Tačiau faktinai, nedarbas daug didesnis. Daug bedarbių jau perėjo į skurdžių armiją ir gyvena iš socialinio aprūpinimo pašalpu.

— Po savaitę trukusio streiko pietų Kalifornijos daugiau kaip 100,000 statybos darbininkų laimėjo. Streikavo 12,000, bet nestreikuojantys respektavo piketo linijas.

— Egzilėje gyvenančių gvatemaliečių lyderis, demokratinio fronto prieš represijas Gvatemaloje vadas Israel Marquez ragina civilinių teisių grupuotes protestuoti prieš JAV rėmimą Gvatemaloje represijai.

— Čikagos mokytojų profsąjungos prez. Robert M. Healey pranašauja rudenį mokytojų streiką, jei mokyklų taryba sumažins \$24 milijonais biudžetą, nes 1,832 mokytojai netektų darbo.

— Federalinių rezervų taryba planuoja didiesiems bankams duoti apie \$3 milijonus paskoloms fermeriams. Bankai tarybai už šias paskolas mokės 13 proc. palūkanų, o iš fermerių lups 15 ir daugiau procentų. Vadinas, iš sunkiai suvedančių galus fermerių bankai pasišienaus gražaus pinigėlio.

5

(Atkelta iš 4-to puslapio)

dies mases prieš imperialistus ir vietos olichargiją, už demokratiją, socialinę pažangą ir ekonominius pertvarkymus.

Kaip žinia, chuntos neofašistinės reakcijos puolimų prieš liaudį žymiausia auka buvo arkivyskupas Oscar Armulfo Romero. Chuntos nepažabotos ginkluotos fašistinės gaujos paliejo kraują ne vieno pažangesnio visuomenės darbuotojo, profsąjungų ir valstiečių veikėjo. Apskaičiuojama, kad šiemet, nuo sausio 1 dienos, nuo fašistinių teroristų krito virš 3,300 žmonių, neskaitant žuvusių susirėmimuose su valstiečiais, kovojančiais už žemės sklypelį bulvėms, kukurūzams ir daržovių saujai pasisodinti.

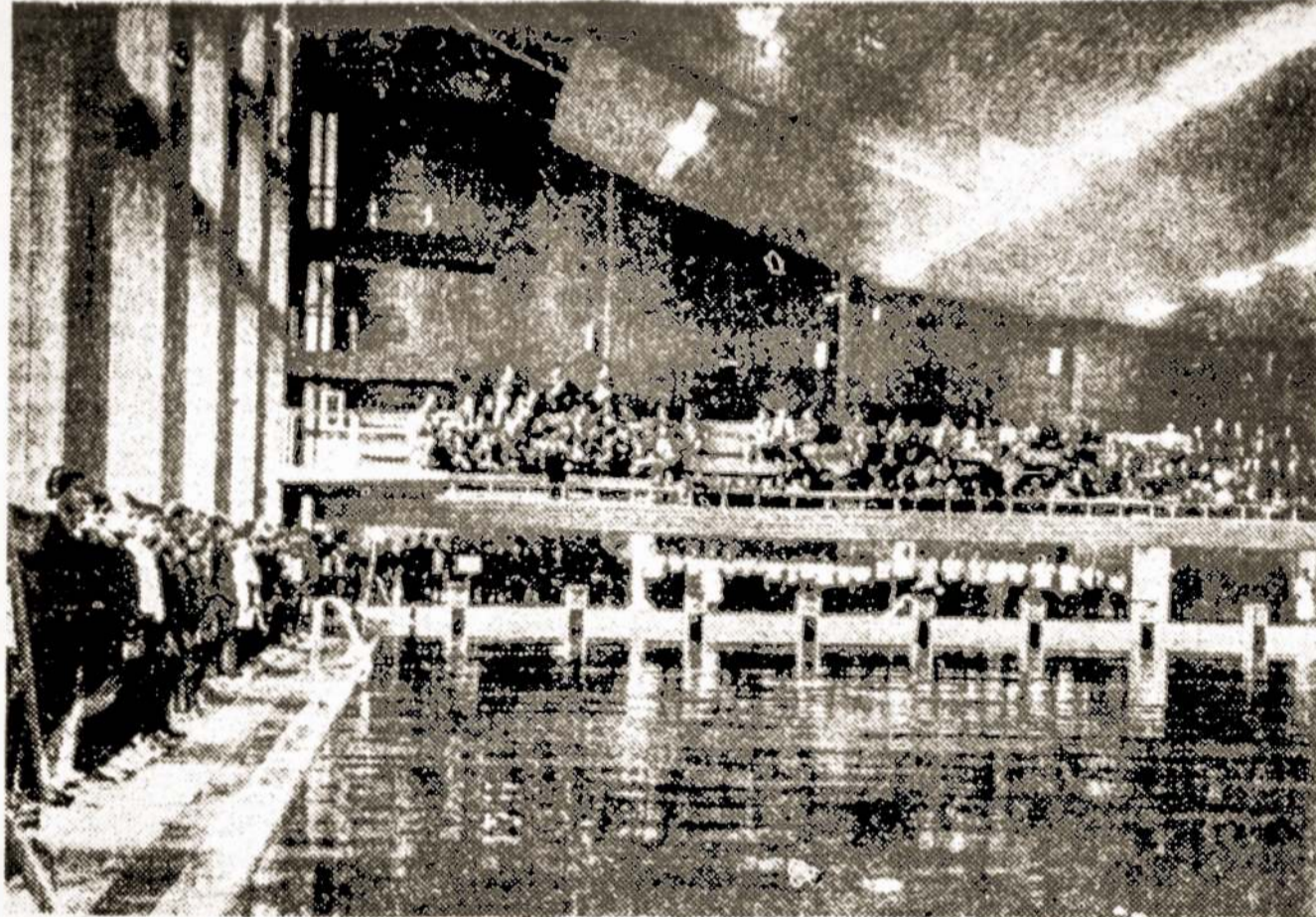
Salvadore pažangiosios liaudies plačiosios masės rimtai yra pasiryžusios nepasiduoti imperialistų globajamai chuntai. Liaudies pažangesnės politinės partijos susimetusios į Revoliucinį demokratinį frontą išvien tesia kovą už savo šalies ekonominę nepriklausomybę, už savo šalies orumą, prieš skurdą ir savo šalies ūkio pertvarkymą varguomenės naudai.

Kalbant apie patį Salvadorą, jo teritorija 8,260 kvadratinį mylių, gyventojų apie 5 milijonai, iš jų dauguma metasai (89%), 10% indėnų ir 1% baltųjų. Šalies sostinė — San Salvadoras turi daugiau kaip 400 tūkstančių gyventojų. Kiti stambūs miestai Santa Ana (per 80 tūkst. gyv.), San Miguel (40), Nueva San Salvador (29).

Vilnius, rugpjūčio 7, 1980

Pastatė vandens sporto rūmus

Naujas plaukimo baseinas "Vilnius".

G. Luskino nuotr.

Vilniuje, gražiame Lazdynų rajone, atvėrė duris "Vilnius" vandens sporto rūmai (architektas E. Stasiulis). Naujieji vandens sporto rūmai puikiai įsikomponavo į Lazdynų rajono architektūros ansamblį. Erdvus naujas baseinas — trys vandens vonios, didelė sporto salė, medicinos kabinetai, dvi konferencijų salės. Taigi čia sudarytos geros sąlygos treniruotis, siekti puikių rezultatų. Vandens sporto rūmuose bus įsteigtas pirmasis respublikoje plaukikų olimpinio rezervo rengimo centras.

Atidarymo metu vandens rūmų šeiminkus pasveikino "Vilniaus statybos" tresto pirmosios valdybos viršininkas V. Samsonas. Vilniaus miesto kūno kultūros ir sporto komiteto pirmininkas A. Kmieliauskas įteikė vandens sporto

rūmų direktoriui V. Žemaičiui simbolinį raktą.

Į atidarymą atvyko vandens šeiminkas Neptūnas. Jis pripažino naujus vandens rūmus vertus garbingo "Vilniaus" vardo. Šventės metu žiūrovai ir varžybų dalyviai galėjo gėrėtis parodomaisiais sinchroninio plaukimo dalyvių pasirodymais. Juos pademonstravo absoliučios TSRS sinchroninio plaukimo čempionės.

Po vandens rūmų atidarymo iškilmų įvyko Lietuvos plaukimo čempionatas. Varžybose pasižymėjo kaunietė R. Šupilaitė. Ji keturis kartus finišavo pirmoji. Neblogai startavo Kauno "Vilijos" komandos plaukikė N. Makarevičiūtė: 100 metrų krūtine nuplaukė per 1 minutę 18.9 sek.

VERTINGI PRISIMINIMAI

Neseniai "Minties" leidykla išleido dimisijos generolo majoro J. Macijausko knygą "Kartu su liaudimi".

Šioje knygoje pasakojama, kaip 1940 metais buvo pertvarkytas karinis Lietuvos aparatas. Kariuomenė išitraukė į Nemuno krašto politinį gyvenimą, suartėjo su darbo žmonėmis. Iki 1940 metų buvusi buržuazijos reakcinės politikos gynimo įrankiu, kariuomenė stėjo į revoliucinių darbo žmonių iškovojamų sargyba.

Buvusios buržuazinės Lietuvos kariuomenės pertvarkymas, jos performavimas į Liaudies kariuomenę buvo sudėtingas ir labai svarbus uždavinys 1940 metų revoliuciniuose įvykiuose. Lietuvai tapus TSRS tautų šeimos lygiateisiu nariu, Liaudies kariuomenė buvo pertvarkyta į 29-ąją šaulių teritorinį korpusą ir tapo Raudonosios Armijos sudėtine dalimi. Vėliau, kuriantis 16-ajai lietuviškai divizijai, 29-ojo teritorinio korpuso nariai perėjo į šią diviziją.

J. Macijauskas savo knygoje šiems klausimams nušviesti skiria pagrindinį dėmesį. Jis smulkiai nagrinėja Lietuvos karių dalyvavi-

6

mą, jų vaidmenį istoriniuose įvykiuose. Autorius smulkiai aprašo politinio aparato sukūrimą Lietuvos kariuomenėje, šiltai atsiliepia apie pirmuosius jos politinius darbuotojus.

Knygoje "Kartu su liaudimi" nemažai vietos skiriama generolo V. Vitkausko vaidmeniui audringuose 1940 metų įvykiuose išryškinti, jo tauriai kariškio ir patrioto asmenybei nušviesti. Plačiai pasakojama apie A. Urbšo, A. Surkaus, V. Krišino, P. Petronio ir kitų pažangių karininkų veiklą ir poziciją tuo metu, kai Lietuva sparčiais žingsniais žengė socialinių pertvarkymu keliu. Ir tai natūralu, nes autorius yra tiesioginis aprašomų įvykių dalyvis. 1940 metais J. Macijauskas buvo Lietuvos Liaudies kariuomenės vyriausiuoju politiniu vadovu, vėliau — Raudonosios Armijos 29-ojo teritorinio šaulių korpuso politinio skyriaus viršininku, o karo metais — 16-osios lietuviškos divizijos komisaru, šios divizijos vado pavaduotoju.

Įdomiai knygoje aprašyta Didžiojo Tėvynės karo pradžia, pirmieji lietuvių raudonarmiečių mūšiai su fašistiniais grobikais, sunkūs ir skausmingi atsitraukimo iš gimtosios žemės keliai. J. Macijauskui

pavyko įtikinamai atskleisti sudėtingą pirmųjų karo dienų padėtį ir tą įkaitintą politinę atmosferą, kurioje atsidarė teritorinis korpusas dėl kai kurių buvusios buržuazinės kariuomenės karininkų išdavystės.

Palyginti nedaug vietos knygoje skirta 16-osios lietuviškos šaulių divizijos formavimui, jos karių mokymui ir svarbiausioms kautynėms. Ir tai visiškai suprantama: apie šį junginį, jo kovų kelią jau parašyta ne viena knyga. Tenorėta papasakoti, ką jis perėmė iš 29-ojo korpuso, pabrėžti, kad dauguma jo karininkų inėšė savo svarų indėlį triuškinant hitlerinius okupantus, iškovojant pergalę. "Visą kovų kelią lietuviškajai divizijai ir jos pulkams bei tarnyboms vadovavo buvusio 29-ojo teritorinio korpuso aukštieji vadai. Junginio vadais įvairiu laiku buvo V. Karvelis, A. Urbšas, divizijos artilerijos viršininku — P. Petronis. Daug šlovingų puslapių į lietuvių tautos kovos prieš hitlerinį fašizmą istoriją įrašė V. Motiekos, A. Sūrkaus, V. Lunios, P. Simonaičio, A. Stanislovačiaus vadovaujami pulkai. Sumaniai kovojo K. Gudelis, B. Gertus, V. Apeikis, P. Ciunis, B. Bitinaitis,

S. Gaidimauskas, S. Marcinkus ir daugelis kitų. Šie buvusios Lietuvos buržuazinės kariuomenės karininkai, tvirtai žengę liaudies pasirinktu keliu, negailėjo nei jėgų, nei gyvybės hitleriniam fašizmui greičiau sutriuškinti," — rašoma knygoje.

J. Macijauskas parodo Lietuvos KP Centro Komiteto, divizijos ir jos pulkų politinio aparato bei partinių organizacijų vaidmenį teikiant karius, ruošiant juos į kovą už pergalę prieš fašizmą. "Tūkstančių buvusių divizijos kareivių ir karininkų atmintyje liko kuklus kario komunisto vaizdas, — rašo J. Macijauskas. — Komunistai visuomet atsirasdavo ten, kur smarkiausia prieš ugnis, kur reikėjo vesti į puolimą, į ataką, į durtuvų kautynes būrį, kuopą, batalioną, su granatų ryšuliu susprogdinti prieš tanką".

Jubiliejiniais metais pasirodė J. Macijausko atsiminimai yra tikrai svarus įnašas papildant memuaristiką istorine tematika. Šią knygą su dideliu susidomėjimu ims į rankas visi, kas domisi 1940-1941 metų įvykiais Lietuvoje ir Didžiojo Tėvynės karo istorija. Kazys Antanaitis

Aktyvus materialistinės minties skleidėjas

Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto etikos ir mokslinio ateizmo pagrindų katedros vyr. dėstytoją Vladą Balkevičių gerai pažįsta ne tik instituto studentai, bet ir respublikos rajonų apylinkių darbo žmonės. Ateistinėse konferencijose, seminaruose, kituose renginiuose vien per pastarąjį dešimtmetį jis perskaitė daugiau 1000 paskaitų įvairiomis materialistinės pasaulėžiūros temomis. Jo paskaitos pasižymi aukštu teoriniu lygiu, gilia argumentacija, o kartu — ir vaizdumu, prienamumu. Lektorius visur mielai laukiamas, mėgiamas ir pelnytai naudojasi dideliu mokslinio propagandinio žodžio meistro autoritetu.

Tačiau nelengvai, oi nelengvai Vl. Balkevičius išėjo į mokslo kelią. Gimė Alytaus rajone, Pakašavo kaime, nuskurdusio mažžemio valstiečio šeimoje. Antrojo pasaulinio karo metais baigus Udrijos pradinę mokyklą, vaikinukui beliko samdinio dali. Tik sugrįžus tarybinei santvarkai, Vl. Balkevičius galėjo stoti į vidurinę mokyklą. Ir ne šiaip kokią vakarinę, bet prie Kauno valstybinio universiteto specialią, kurioje ruošė mokinius aukštajai mokyklai. Ją baigęs su pagyrimu, po kurio laiko išėjo aukštuosiu mokslu ir Šiaulių pedagoginiame institute, ir Vilniaus aukštojoje partinėje mokykloje. Paskui dirbo žurnalistu, komjaunimo ir partinį darbą, o jau dvidešimt metų dėstytoju tiek Vilniaus tarybinėje partinėje mokykloje, tiek Pedagoginiame institute.

Ne kiek ne mažesnė Vl. Balkevičiaus visuomeninė veikla. Jis yra Lietuvos TSR "Žinijos" draugijos Mokslinio ateizmo metodinės, Vilniaus planetariumo astronomijos ir kosmonautikos, TSRS filosofų draugijos Lietuvos TSR skyriaus metodinių tarybų narys, LKP CK neetatinis lektorius.

Dar pradėjęs studijuoti Vilniaus aukštojoje partinėje mokykloje, Vl. Balkevičius ėmė reikštis spaudoje. Periodikoje sutinkame ateistine tematika straipsnių, ese, apybraižų. Jis yra gerai įvaldęs ir satyros plunksną. Apie tai jis šitaip atsiliepia:

— Religija — rimtas dalykas, tačiau rimtas problemas jį sprendžia kartais nerimtomis, net juokingomis priemonėmis, iliuzijų, mitų, magiškų veiksmų pagalba. Todėl čia yra daug medžiagos satyrai.

Vl. Balkevičiaus taiklus, o kartais ir kandus satyriškas žodis iššaukė Vatikano bei JAV klerikalinių propagandistų reakciją. Jie buvo priversti ginti savo pašlijusią poziciją per radiją ir lietuvišką klerikalinę išėivijos spaudą.

Mokslinės veiklos srityje Vl. Balkevičius tyrinėja psichologines šiuolaikinio religingumo šaknis bei religijos statuso tikrovės pažinimo proceso problemą. Šia tematika neperseniai išleido brošiūrą "Teologinių dievo buvimo įrodymų kritika", pasisako per Vilniaus televiziją "Argumentų" bei radijo "Akiratis" laidose.

Neseniai Pedagoginiame institute buvo iškilmingai atžymėta Vl. Balkevičiaus penkiasdešimtmetis. Šia proga jubiliatą pasveikino filosofinių disciplinų respublikos aukštųjų mokyklų LTS "Žinijos" draugijos atstovai, respublikos žinomi ateistai. Vl. Balkevičiui palinkėsime ilgiausių metų, sveikatos ir dar platesnės ateistinės veiklos.

Bronius Jauniskis
Vilnius, rugpjūčio 7, 1980

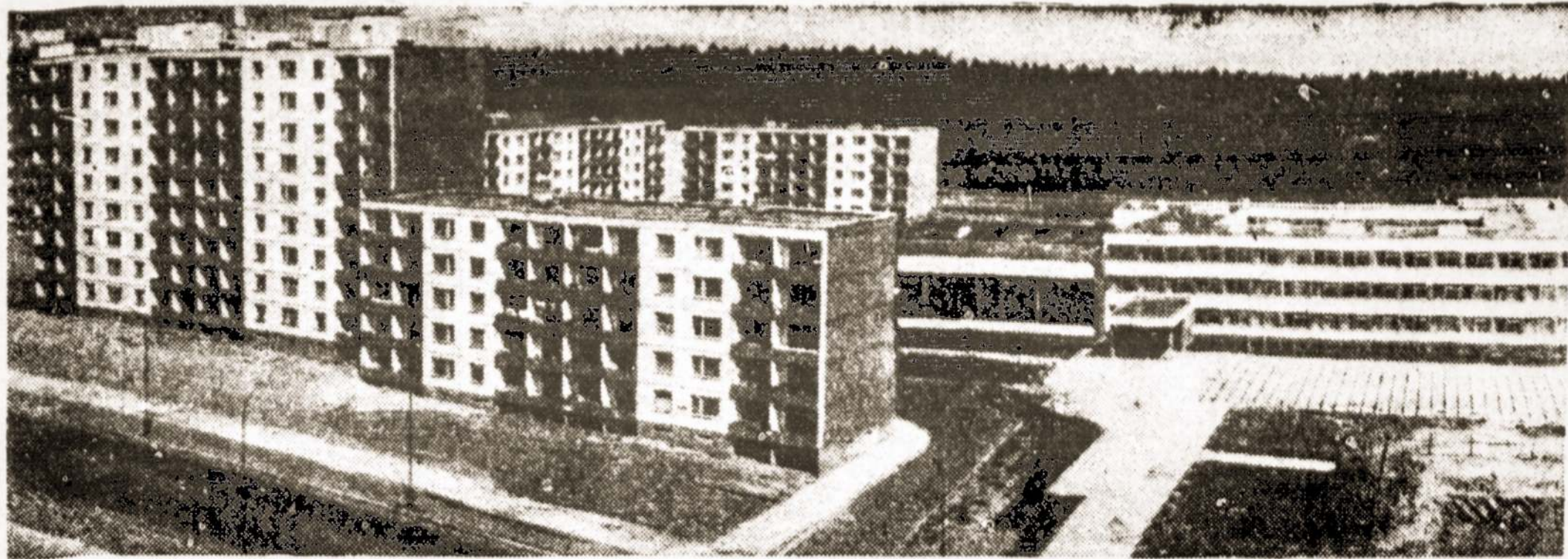
Tau, Vilniau, daina!

Pakilo, suvilnijo,
Žėri Vilnius
Vaivorykštės spalva:
Dainuoja,
Soka,
Groja
Tarybų Lietuva.

Cia Vilniaus rūmai,
O kvepia duona,
Ošia Baltijos banga,
Ir žėri lyg laukų aguonos
Žmonių kolonos
Su muzika, daina.

Švyti
Atjaunėjęs Vilnius
Tautų vaivorykštės spalva:
Dainuoja,
Soka,
Groja
Tarybų Lietuva.

A. Juodeška

Naujas Baltupių mikrorajonas Vilniuje.

NUOSTABUS ŠIANDIEN TARYBINIS VILNIUS

Prieš 36 metus, 1944 m. liepos 13 d., Tarybinė Armija išvadavo Vilnių iš hitlerinių grobikų. Gedimino pilies bokšte vėl suplevėsavo Tarybų Lietuvos vėliava. Bet miestas

skendėjo dūmuose ir griuvėsiuose, gaisrai naikino senamiestyje išlikusius namus.

Vilniečiai negailėdami jėgų, iš karto pradėjo kelti savo gimtąjį miestą iš griuvėsių ir pelenų. Į talką atėjo visas Nemuno kraštas. Brolišką pagalbos ranką ištiesė

tarybinės tautos. Ir suklestėjo Tarybų Lietuvos sostinė, pajaunėjo, išsiplėtė, daugiaaukščiais namais, unikaliais rūmais pasipuošė.

Nuostabus šiandien tarybinis Vilnius ir siauromis senamiesčio gatvelėmis, ir erdviais šviesiais naujais mikrorajonais su moderniškoms mokykloms, vaikų darželiams.

VILNIUJE ŽYDI "LIEPAITĖS"

Po vieno iš koncertų paveikslų galerijoje.

A. Žižiūno nuotr.

Už nuopelnus estetiškai auklėjant jaunimą, aukštą meninį lygį ir aktyvią koncertinę veiklą LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo birželio 12 dienos įsaku Respublikinių profsąjungų kultūros rūmų mergaičių liaudies chorui "Liepaitės" suteiktas Lietuvos TSR nusipelnusio kolektyvo garbės vardas.

Nusipelnęs liaudies choras... Tai aukščiausi titulai, kuriuose begali pelnyti saviveiklinis kolektyvas. "Liepaičių" kelias į pripažinimą tęsiasi daugiau kaip penkiolika metų. Nuo pat pirmos kolektyvo įsikūrimo dienos jam vadovauja respublikos nusipelnę artistai L. Palinauskaitė ir P. Vaillionis.

"Liepaitės" įsikūrė 1965 metais. Rimčiau pasirodė penktaisiais gyvavimo metais, Paveikslų galerijoje koncertuojant vargonų restauravimo proga. Tais metais ypač jautė "Liepaitės" Filharmonijos meno vadovo kompozitoriaus R. Žigaičio dėmesį ir paramą. Vėliau ir dabar kopiant meistriškumo laiptais ypač daug padėjo profesorius S. Sondėkis. Drauge su jo vadovaujamu simfoniniu orkestru pernai "Liepaitės", rugpjūčio 7, 1980

tės" koncertavo, pavyzdžiui, tokiam atsakingame meno festivalyje, kaip "Maskvos žvaigždės".

1975 metais tarptautiniame konkurse Jugoslavijoje "Liepaitės" pelnė sidabro medalį, koncertavo Leningrado filharmonijos didžiojoje salėje, gastroliavo po Rytų Vokietiją, dalyvavo Lenkijoje pernai vykusiame vaikų ir jaunimo chorų festivalyje...

Chore yra apie 300 chorisčių. Trys grupės pradedančiųjų, mergaičių ir merginų (juokais vadina "choro pensija"). Turi ikūrę studiją. Joje mergaitės išmoka solfedžiuoti, susipažįsta su muzikos teorijos pagrindais.

Didžiausias "Liepaičių" džiaugsmas, kai merginos, išaugusios iš moksleiviško amžiaus, pareiškia norą ir toliau dainuoti chore. Vyrėnųjų merginų grupėje, kuri reprezentuoja kolektyvą, yra ne viena studentė ar darbininkė. Kai kurios įstoja į muzikos mokyklas, konservatoriją. Pavyzdžiui, šiemet konservatoriją baigė trys "liepaitės". Viena jų — A. Steponavičiūtė grįžo į savo kolektyvą — dirba "Liepaičių" chormeistere.

PERMAINOS ŠILUVOJE

Iš Raseinių per Maironio apdai nuotus sraunios Dubysos slėnius kelias suka į šiaurę. Pačiame rajono pakraštyje prie kelių sankryžos pabirusi Šiluva. Šio miestelio vardas žinomas ne vieną šimtmetį. Dar septynioliktame amžiuje katalikų dvasininkai ėmė garsinti Šiluvoje neva įvykusį stebuklą. Todėl į visuotinius atlaidus kasmet čia susirinkdavo tūkstančiai maldininkų. Traukė aplinkinių bei tolimesnių kaimų valstiečiai ir į garsius Šiluvos turgus, muges.

Netruksta švenčių Šiluvoje ir šiandien, tačiau jos dabar visai kitokios. Šimtai apylinkės žmonių susirenka į tradicines žiemos palydas, etnografines vakarones, pavasario šventę, mechanizatorių palydėtuves į laukus. Šiuose renginiuose noriai dalyvauja ir jaunimas, ir senyvo amžiaus žmonės.

Šiluvos apylinkės teritorijoje yra du ūkiai — Skaraitiškės tarybinis ūkis ir Kalinino kolūkis. Abiejuose yra kultūros namai, o apylinkės centre — dar vieni. Beveik kiekvienas apylinkės gyventojas skaito bibliotekose. Neatsitiktinai respublikos pirmaujančių bibliotekų tarpe minima Šiluvos biblioteka, kuriai jau beveik trisdešimt metų vadovauja respublikos nusipelnęs kultūros darbuotojas J. Pištikas. Didelį saviveiklos entuziastų būrį jungia Šiluvos kultūros namai. Šiemet dalis jų saviveiklininkų beveik pusės tūkstančio rajono muzikantų ir šokėjų būryje atstovavo Raseiniams respublikinėje Dainų šventėje.

Netgi tam, kam teko lankytis Šiluvoje prieš keletą metų, sunku būtų atpažinti ją šiandien. Išaugo gyventojų skaičius, daugiaaukščiais namais pasipuošė centrinės miestelio gatvės, pastatyta nauja valgykla, parduotuvės, vidurinės mokyklos priestatas, nemažai kitų visuomeninių pastatų. Žymiai išsiplėtė Žaiginio, Raseinių, Lyduvėnų, Šiaulėnų gatvės, o Naujoji ir Tarybų aikštė atsirado visai neseniai. Prieš kelis dešimtmečius didesnė apylinkės gyventojų dalis neturėjo savo pastogės. Dabar gi visi gyvena gerai įrengtuose butuose arba nuosavyse namuose. Abiejuose apylinkės ūkiuose įkurti namų statybos kooperatyvai. Kaimo gyventojai gali išsimokėjimui įsigyti nuosavą namą pagal pasirinktą projektą.

Šiandieniniam žemdirbiui jau ne

naujiena ir tie patogumai, kurie dar ne taip seniai buvo žinomi tik miestų gyventojams. Ūkių centrinėse gyvenvietėse gyvenantys žmonės naudojami vandentiekium, dujomis, vietine kanalizacija. Beveik kiekvienuose namuose — televizorius, radijas, daug įvairių buitinių prietaisų.

Anksčiau žemdirbys tik būtinu reikalu vykdavo į rajono centrą ar kitą miestą. Dabar kiekvienas pagal galimybes stengiasi plėsti savo akiratį, kuo daugiau pamatyti, sužinoti. Apylinkės žmonių grupės aplankė Maskvą, Leningradą, Sevastopolį, daugelį kitų šalies vietovių.

Gražus ir prasmingas gyvenimas verda šioje Žemaičių krašto apylinkėje. Darbštūs artojai augina skalsią duoną, soduose skendi patogios ir jaukios gyvenvietės, miestelius ir kaimus jungia naujai nutiesti platus vieškeliai. Visa tai skirta žmogui, jo patogumui ir gerovei.

A. Norvaišas

KYLA KULTŪROS NAMAI

Trijų aukštų Jonavos kultūros namai pradėti statyti praėjusių metų pabaigoje. Jau baigiamas mūryti antras aukštas.

Pirmame aukšte — 800 vietų žiurovų salė. Antrame aukšte — šokių salė su estrada. Be to, kultūros namuose bus apie 200 įvairių patalpų, kuriose galės dirbti šachmatų, šaškių, siuvimo, mezgimo rateliai, bus įrengtas bibliografinis kabinetas, radijo ir kino mėgėjų kambariai.

AUKA KRAKĖSE AŽUOLAI

Pažangaus liaudies švietėjo M. Katkaus vardu pavadinta Krakių vidurinė mokykla pradėjo savo gyvenimo penktąjį šimtmetį. Mokyklos kieme, kur ošia buvusių auklėtinių pasodinti ažuolai ir liepos, liaunas šakas ištiesė dar keli ažuoliukai.

Su Krakėmis susiję daugelio žymių žmonių vardai. 1570-1572 m. čia gyveno vienas iš lietuvių raštijos pradininkų Mikalojus Daukša. Ant Smilgos upelio jis įsteigė parapijinę mokyklą, kuri pirmą kartą oficialiuose dokumentuose paminėta 1579 metais.

Niūronyse įvyko arklio šventė

Nelengva suvaldyti tą narsuolį su žvaigžde kaktoje. A. Žižiūno nuotr.

Neseniai "Vilnyje" rašėm, kad Lietuvoje baigiasi arklių gadinė, kad ji iš liaudies ūkio baigia išstumti traktoriai, sunkvežimiai, automašinos, o netoli Anykščių, Niūronyse netgi jau įkurtas Arklio muziejus.

Bet štai, praėjusį mėnesį, vieną sekmadienį iš aplinkinių kaimų ir miestų susibėgo žmonės į Niūronis. Čia, mat, Anykščių Liaudies deputatų tarybos vykdomasis komitetas suorganizavo arklio šventę.

Lygiai dvyliką valandą iš Arklio muziejaus kiemo išdardėjo anų laikų valstiečio vežimas, kuriame sėdėjo basas vaikiškas ir šaukė:

"Ak vija, pinavija,
Ir pražydo kaip lelija!"
Visi iškart pažino, kad šitas vaikas yra žasis ganas piemuo iš Jono Biliūno apsakymo "Jonukas". Nutolo linksma, o kartu ir liūdna vaiko daina, ir tada pasileido nuo kalno žvingaujantys iš nekantrumo ristūnai į dailius vežimus įkinkyti. Vežimuose sėdėjo geriausi Anykš-

čių rajono žemdirbiai, laikydami rankose ažuolų vainikus. Šiais vainikais buvo papuoštas Jono Biliūno namas-muziejus Niūronyse.

Sitai ir prasidėjo didžioji šventė. O žmonės vis plūdo į Arklio muziejaus kalnelį—visiems rūpėjo gražius žirgus padaboti, skambių Lietuvos žemės ūkio akademijos etnografinio ansamblio dainų pasiklausyti. Rūpėjo ir sportinės raitelių varžybos, ir senų pasakorių klubas. O kas pirmą kartą čia apsilankė, tai pirmiausia į Arklio muziejaus paviljonus užsuko. Šitiek apie tą keistą muziejų kalbėta, šitiek rašyta—kaipgi neapžiūrėsi, juoba kad svetingi anykštėnai tą sekmadienį buvo pasiryžę apie kiekvieną eksponatą ilgiausia pasakojimą sukurti.

Smagi buvo šventė. Gražiai pagerbė arklius ir jų šeimininkus. Visa tai dar kartą visiems priminė, kokia ilga ir nelengva buvo arklio gadinė. Užtat ir muziejus jam įkurtas, užtat tiek daug gražių dainų apie arklį liaudis sukūrė.

AUKŠTŲJU MOKYKLU AKTYVO PASITARIMAS

Šiandien Tarybų Lietuvos aukštosios mokyklos rengia apie 140 specialybių 70 tūkst. studentų. Todėl ir jų indėlis į respublikos liaudies ūkį ir kultūrą ženklus. Jaunajam specialistui — aukštosios mokyklos absolventui gamyboje tenka spręsti sudėtingas mokslo, technikos problemas, rūpintis visos liaudies interesais, gerai suprasti partijos ekonominę politiką. Kaip tik dėl to aukštajai mokyklai reikia tobulinti jaunojo specialisto rengimą, šiam darbui panaudojant sukaupią patirtį, neišnaudotus rezervas. Specialistu rengimas turi būti pradėtas nuo dalykiško, liaudies ūkio reikmes atspindinčio abiturentų priėmimo į aukštąją mokyklą. O priėmimas, t. y. specialybės pasirinkimas, labai daug priklauso nuo profesinio orientavimo vidurinėje bendrojo lavinimo mokykloje. Deja, šis darbas dar nėra reikiamo lygio, dažnai dirbamas nenuosekliai, formaliai. Mokymas turi atspindėti naujausius mokslo, technikos, gamybos, kultūros pasiekimus, būti glaudžiai siejamas su būsimo specialisto komunistiniu auklėjimu. Šiame darbe neišnaudotų galimybių turi ne tik visuomenės mokslų, bet ir kitų disciplinų dėstytojai, akademinė grupių kuratoriai ir kt. Specialistu rengimo procese aktyviau turėtų reikštis katedros, studentų mokslinės draugijos ir kt.

Apie specialistų rengimą respublikos aukštosiose mokyklose, moks-

Pasitarimo dalyvių dalis.

linių pedagoginių darbuotojų patyrimą, išskylančias problemas, apie kitų uždavinių ir TSKP CK ir TSRS Ministrų Tarybos nutarimo "Dėl tolesnio aukštosios mokyklos vystymo ir geresnio specialistų rengimo" kuo greitesnį įvykdymą buvo kalbama respublikos aukštųjų mokyklų aktyvo pasitarime Kaune. Pasitarime kalbėjo LKP CK pirmasis sekretorius P. Griškevičius, aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministras H. Zabulis, automobilių ir plentų transporto ministras J. Černikovas, Mokslų Akademijos prezidentas J. Matulis, Vilniaus universiteto rektorius J. Kubilius, Politechnikos instituto rektorius M. Martynaitis ir kiti.

PAŽINTIS TĖSIASI

Vilniuje, Lietuvos Tarybinių rašytojų sąjungos rūmuose, įvyko dar vienas pasikalbėjimas apie užsienio lietuvių kūrybą: poetų sekcija surengė Kanadoje gyvenančio Henriko Nagio poezijos aptarimą. Kaip ir per baltimoriečio Alfonso Nykos-Niliūno poezijos skaitymą, poetą pristatė V. Kazakevičius ir E. Matuzevičius. H. Nagio eilėrašius skaitė jauna poetė D. Prancietytė. H. Nagys savo politinėje veikloje ir publicistikos raštuose žinomas kaip reakcininkas, tačiau jo eilėraščiai yra iš tikro savitas ir vertingas kūrybinis įnašas į lietuvių poeziją. Apie tai visapusiškai ir objektyviai kalbėta poetų popietėje. Kiek pasiekė mus žinios, H. Nagio kūryba domėjosi ta proga visas būrys rašytojų: apsilankė A. Miškinis, J. Graičiūnas, M. Martynaitis, S. Geda, J. Vaičiūnaitė, J. Mikelininkas, R. Pakalniškis, V. Nastopka, A. Drilinga, M. Karčiauskas ir kiti.

Taip ramiai, dalykiškai Lietuvos rašytojai susipažįsta su tais išsivijusiais rašytojais, kurie juos domina. Poetai yra anksčiau aptarę A. Mackaus, H. Radausko kūrybą, dramaturgai—du kartus svarstė išsiviską sceninę kūrybą. Pranešimus darė V. Kazakevičius, poeziją skaitydavo visais atvejais (išskyrus paskutinį) L. Noreika.

Naudojamosi proga kūrybiniais pokalbiams, kai Vilniū aplanko išsivijusieji rašytojai ar mokslininkai. Kadais tokie draugiški pokalbiai įvyko su S. Tomariene, A. Saliu, V. ir K. Kebliais, E. Cinzu ir kt. Praėjusių metų pabaigoje Rašytojų sąjungoje įvykusiame draugiškame pasikalbėjime dalyvavo kanadietis J. Kralikauskas, su kuriuo ten praleido laiką A. Maldonis, Just. Marcinkevičius, V. Sirijos Gira, V. Reimeris ir kt.

Be abejo, tokia pažintis kasmet plėsis ir turtės. **Korespondentas**

VIEŠĖJO MEKSIKIEČIAI

Lietuvoje viešėjo Meksikos Komunistų partijos delegacija, viešėjusi Tarybų Sąjungoje TSKP CK kvietimu. Delegacijai vadovavo Meksikos Komunistų partijos Pueblo valstijos komiteto pirmasis sekretorius Luiz Ortega.

Be Vilniaus, svečiai iš Meksikos apsilankė Kauną ir Kapsuko rajoną, susipažino su partinių organizacijų darbo patyrimu, susitiko su įmonių darbininkais ir kolūkiečiais.

Kauno Dainavos vaikų poliklinikos medikai daug laiko skiria darbui su būsimosiomis mamomis. Jaunoms motinoms įrengtas specialus kabinetas—virtuvė, kur galima išmokti ruošti maistą naujagimiams, pasikonsultuoti racionalios vaikų mitybos klausimais. Sveiko vaiko kabinete skaitomas specialus "Įvado į motinystę" kursas viduriniųjų mokyklų dešimtokėms ir vienuoliktokėms.

Nuotraukoje: gydytoja G. Petrauskienė konsultuoja Kauno 25-osios vidurinės mokyklos moksleives.

T. Zebrausko nuotrauka

Vilnis, rugpjūčio 7, 1980

PAUKŠČIŲ FABRIKAS

Akmens rajono Papilės paukštinkystės tarybinis ūkis vidutiniškai kasmet parduoda 6 milijonus kiaušinių. Pirmaujančios paukštinkės, Z. Kulvelienė, E. Martišauskienė ir B. Balkauskienė per metus iš kiekvienos dedeklės surenka po 270 kiaušinių.

Vienuoliktajame penkmetyje Vegerių skyriuje išaugs paukščių fabrikas, kuriame bus gaunama po 60 milijonų kiaušinių per metus.

Tada tarybinio ūkio paukštynuose bus 300 tūkstančių vištų, kasmet galima bus realizuoti apie 200 paukštienos. Ūkis aprūpins kiaušinius Mažeikių, Skuodo, Telšių ir Akmens rajonų gyventojus.

DIDEJA ANTIENOS GAMYBA

Alytaus Daugų žuvininkystės ūkio kolektyvas per ketverius šio penkmečio metus beveik ketvirtadaliu padidino paukštienos gamybą. Vien šiemet valstybei bus parduota per 600 tonų antienos.

Padidinti gamybą visų pirma padėjo stoje rikiuotėms nauji pajėgumai. Prieš keletą metų pradėjusiose veikti septyniose moderniose antidėse dabar vienu metu laikoma daugiau kaip 50 tūkstančių vandens paukščių. Fermose idiegta pažangi pašarų ruošimo technologija, kompleksškai mechanizuoti ir automatizuoti pagrindiniai paukščių priežiūros darbai.

JAUNIMO ŠVENTĖS

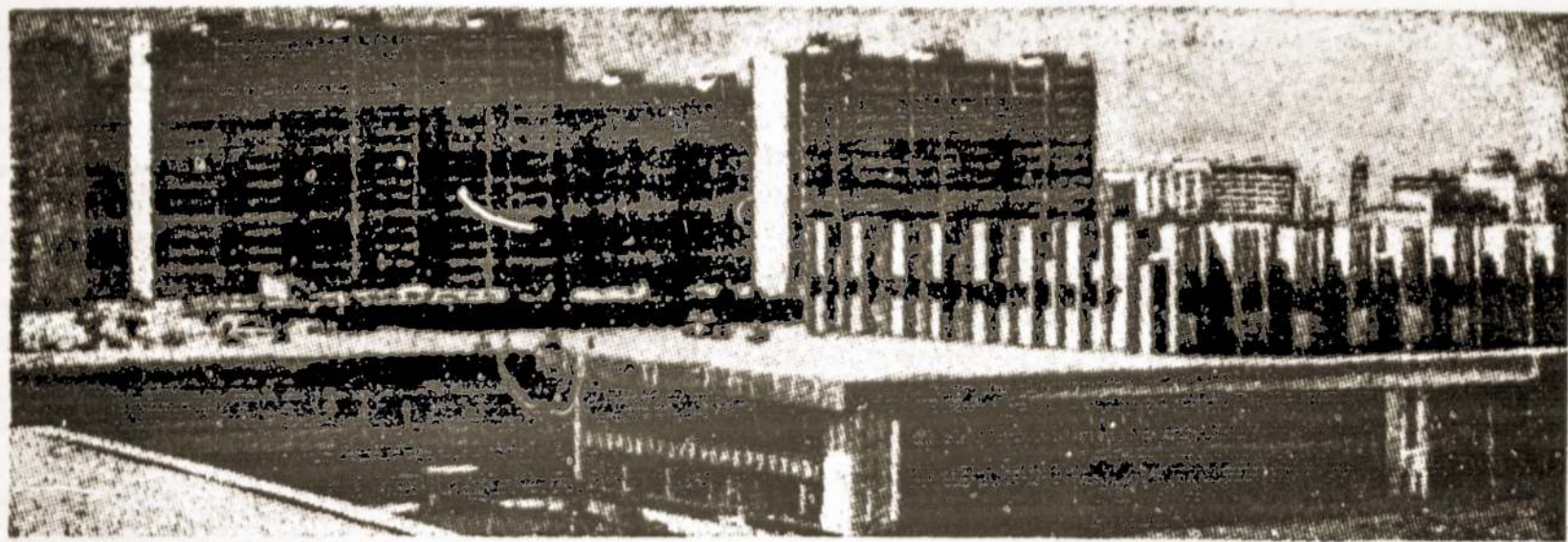
Biržų rajone, Nemunėlio Radviliškyje, įvyko jaunimo šventė. Pasirodė moksleivių ir pagyvenusių žmonių šokių rateliai, koncertavo kaimo kapela. Jaunimo šventėje dalyvavo Papilio, Medeikių, "Svyturio" kolūkių, Kraštų tarybinio ūkio meno saviveiklos kolektyvai. Atvyko ir biržiečių svečiai—kaimyninės Latvijos Bauskės ir Stučkos rajonų saviveiklininkai.

Kaimo jaunimo šventės taip pat vyko Medeikių ir Pabiržės kolūkiuose.

NAUJA LIETUVIŠKA OPERA

Pavasari, užbaigdamas sezoną, Akademini operos ir baletų teatras parodė naujos lietuviškos operos "Kelonė ir Tilžė" premjerą. Muziką ir libretą šiam scenos kūrinii parašė TSRS liaudies artistas profesorius Eduardas Balsys vokiečių rašytojo H. Zudermano tokio pat pavadinimo novelės motyvais.

VIENAS OLIMPINIŲ KAIMELIŲ MASKVOJE

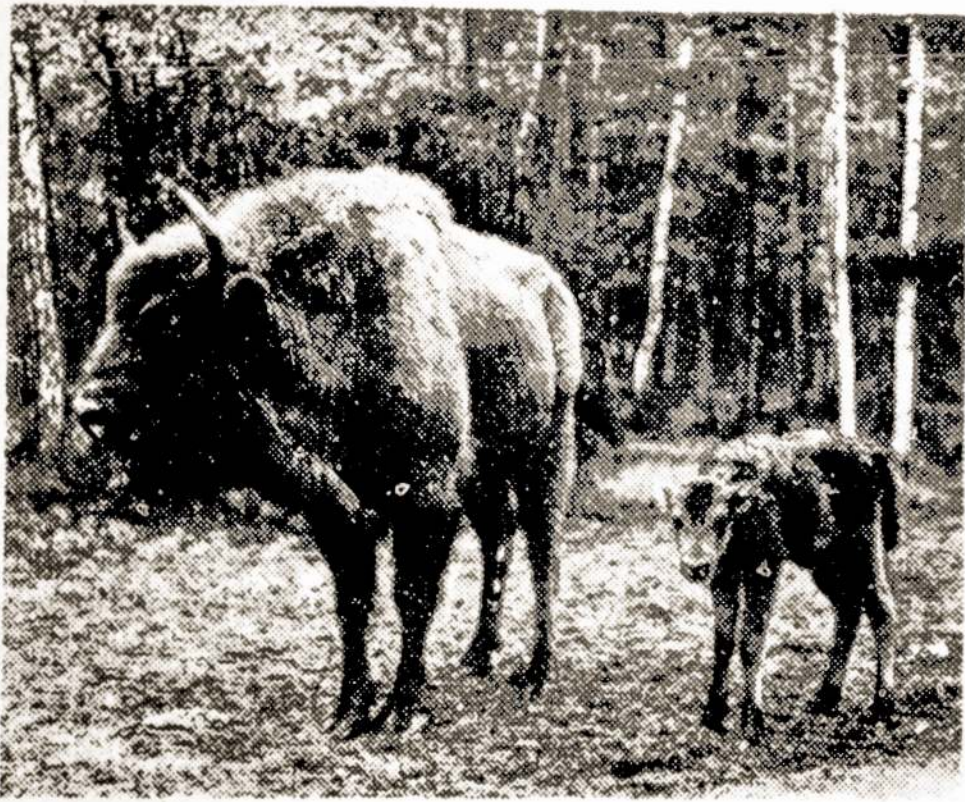
Maskvos olimpinio kaimelio panorama.

Tarptautinio olimpinio komiteto ir Tarybų Sąjungos vėliavos plėvuoja Maskvos olimpinio kaimelio nacių aikštėje. Statybininkai maskviečiai ir visų sąjunginių respublikų atstovai padarė viską, ką galėdami, kad būtų sukurta kompleksas, kuriame sudarytos geros sąlygos olimpiečių poilsiui ir treniruotėms.

Greta gyvenamojo komplekso — kultūros centras. Jo svarbiausioje salėje telpa 1,200 žmonių. Čia taip yra dvi kino salės, kurių kiekvienoje 250 vietų, biblioteka, diskoteka ir fonoteka, taip pat restoranas,

žaidimų automatų salė ir šokių salė, prekybos centras ir buitinių paslaugų namas. Olimpinio kaimelio teritorijoje yra tarpmiestinis telegrafas ir telefonas, pašto skyrius, salės spaudos konferencijoms. Kaimynystėje pastatyta specializuota poliklinika.

Olimpiečiams ir būsimiems mikrorajono gyventojams skirtas ir sporto kompleksas su dengtu plaukimo baseinu, stadionu ir žaidynių aikštelėmis. Po žaidynių čia treniruosis būsimi olimpiečiai — komplekse įsikurs vaikų sporto mokykla.

Miškininkų rūpesčiu į Lietuvą grįžę stumbriai kasmet susilaukia jauniklių. V. Gulevičiaus nuotr.

AR ŠVENČIATE VISAS VESTUVIŲ SUKAKTIS?

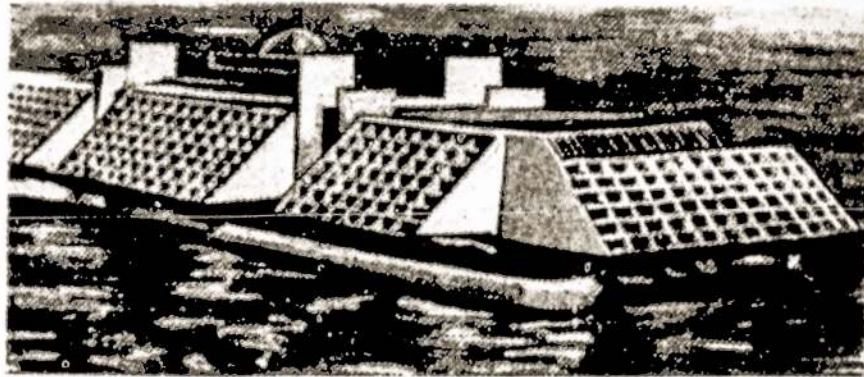
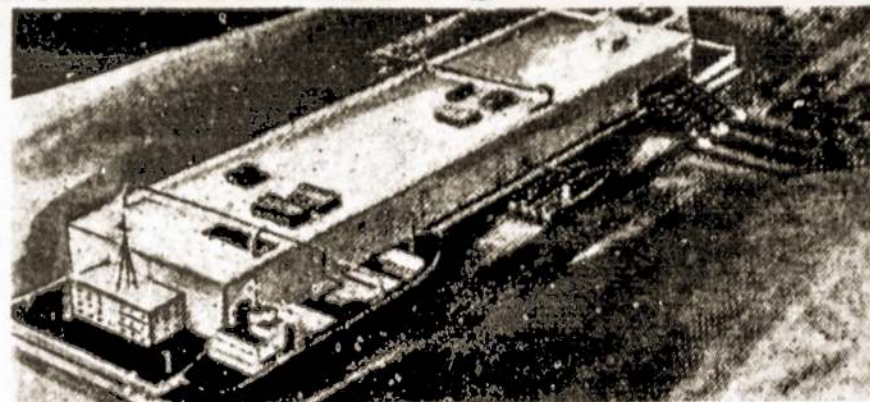
Labiausia yra įprasta, po penkiasdešimt metų vedybinio gyvenimo švenčiama AUKSINIŲ vedybų sukaktis. Bet tokių sukaktių yra ir daugiau. Pavyzdžiui, po metų vedybinio gyvenimo švenčiamos PERKELINĖS vestuvės. Manoma, kad į jaunųjų gyvenimą atėjo dar, susiklausymas, „perkelinis paprastumas“. Tą dieną jauna žmona užsivelka kuklią perkelinę suknelę. Vyras ir žmona dovanoja vienas kitam perkelines nosinaites. Bendro gyvenimo penkmetis pažymimas MEDINĖMIS vestuvėmis. Po šešerių su puse metų — CINKO vestuvės. Šis pavadinimas reiškia, kad pirmąsias vestuves reikia „atnaujinti“, kad jos blizgėtų kaip cinko indai, dovanojami jubiliantams tą dieną. Po septynerių metų švenčiamos VARINĖS vestuvės. Vyras ir žmona pasikeičia varinėmis mone-tomis. SKARDINĖS vestuvės — po aštuonerių metų. Svečiai dovanoja skardinių virtuvės reikmenų — formų pyragams, tortams kepti. Dešimtmetis pažymimas ROZINĖMIS vestuvėmis. Visi šokantys šventės metu privalo rankose laikyti po baltą rožės žiedą. NIKELINĖS vestuvės švenčiamos po dvylikos su puse metų. Paskui STIKLINĖS vestuvės. Dovanos — tik iš stiklo. Matyt, tai priminimas, jog šeimos Vilnis, rugpjūčio 7, 1980

santykiai turi likti skaidrūs kaip stiklas. PORCELIANINĖS vestuvės švenčiamos po 20 metų. Stalas serviruojamas naujais porcelianiniais indais. Manoma, kad senųjų indų nebeliko nė pėdsako. Į SIDABRINĖS vestuves sukvičiami visi giminės. Drauge su auksiniu, ant piršto užmaunamas ir sidabrinis žiedas. PERLINĖMIS vestuvėmis pažymimas 30 metų jubiliejus. Pagal papročius, vyras turi padovanoti žmonai papuoštus perlais karolius. Toliau DROBINĖS vestuvės — po 35 metų. Dovanojami drobiniai rankšluosčiai, staltiesės, kurie turi tarnauti ligi gyvenimo pabaigos. Po to seka ALIUMINĖS vestuvės. Po 40 metų švenčiamos RUBININĖS vestuvės. Vestuviniai žiedai papuošiami rubinu — meilės ir ugnies akmeniu. AUKSINIŲ vestuvių dieną žiedai pakeičiami naujais. Senieji žiedai atiduodami vaikams ir anūkams, kurie rengiasi vesti ar tekėti. BRILIANTINIS jubiliejus — po 60 metų. Jis reiškia, kad santuoka tvirta kaip niekuomet. GELEŽINĖS vestuvės — po 65, AKMENINĖS — po 67, DĒKINGUMO vestuvės — po 70 metų. Paskutinės, dvidešimt pirmos vestuvės, vadinamos KARŪNUOTOMIS. Jos švenčiamos po 75 metų. Karūnuotomis tarsi apvainikuojami ilgai ir laimingai pragyventi metai. X.

ČEKOSLOVAKIJOS GAMINIŲ PARODA

Vilniuje Dailės parodų rūmuose vyko Čekoslovakijos elektrinių akustikos įrengimų paroda. Šios socialistinės šalies eksporto ir importo prekybinis susivienijimas „Kovo“ čia demonstravo garso reguliavimo pultus, skirtus televizijai, radijui, teatrams, koncertų salėms, stiprintuvus muzikos instrumentams, ansambliams, kitus elektrotechnikos prietaisus, kuriuos gamina žinomos firmos „Tesla“ įmonės.

GAMYKLA PLAUKIA PRIE ŽALIAVŲ

Nuotraukose — plaukiojanti lentpjūvė ir plaukiojantis viešbutis.

Kai jūroje, toli nuo krantų, pasirodė plaukiojantys grežimo bokštai, buvo suprantama: žmogų priverstė čia gyventi ir dirbti didžiuliai naftos ir dujų telkiniai. Tačiau šiandien vis dažniau galima išgirsti apie plaukiojančias gamyklas ir kitus statinius, kurie nuo amžių buvo statomi tik sausumoje. Be to, jūrą okupuoti del sausumos objektų pradėjo šalys, kurios nesiskundžia žemės stoka. Tai kodėl žmogų patraukė jūra?

Geriausias atsakymas gali būti plaukiojanti popieriaus ir celiuliozės gamykla, pastatyta Brazilijos užsakymu Japonijos koncernų ir nuplukdyta 26 tūkst. kilometrų į Amazonės upę. Tačiau į šią sudėtingą ir brangią operaciją įdėtos lėšos grįš su kaupu, nes plaukiojanti įmonė turi daug pranašumų.

Pagrindinis iš jų yra tas, kad gamykla buvo pastatyta . . . gamykloje. Vadinasi, visus jos įrengimus ir agregatus galima sumontuoti tiksliau ir gerokai greičiau, negu statybos aikštelėje, tuo labiau Amazonės džiunglėse. Kartu atkrinta statybinių medžiagų ir įrengimų transportavimas į neįjengiamas džiungles, gamykla pristatoma į vietą parengta darbui, kadangi įrengimai irgi suderinami gamykloje. Pagaliau plaukiojančią gamyklą galima perkelti ten kur reikia, tai yra, išskirtus mišką vienoje vietoje, ją galima nuplukdyti į kitą — nereikia transportuoti žaliavos.

Japonijoje parengtas 215 metrų ilgio, 44 metrų pločio ir 20 metrų aukščio plaukiojančios lentpjūvės projektas. Ši lentpjūvė per metus galės perdirbti 250 tūkst. kubinių metrų medienos.

Įdomiai joje išspręsta energijos problema. Medienos atliekos deginamos katiluose-utilizatoriuose. Gauti garai šildo patalpas, suka elektros generatorių turbinas. Žodžiu, gamykla energija apsirūpina pati.

Dirbs gamykloje 102 žmonės, kuriems įrengti patogūs kambariai, buitinių paslaugų ir poilsio patalpos.

Viena japonų firma specializuojasi taip pat plaukiojančių prieklaukų, sandėlių, šaldytuvų, naftos ir dujų saugyklų statyboje, parengė plaukiojančio viešbučio projektą. Jame bus ne tik 500 numerių, bet ir parkas, žiūrovų salė, sporto centras, banketų salės, teniso kortai, biblioteka. Tai turi būti tikras poilsio miestas, nepaisant nedidelių matmenų: ilgis 250 metrų, plotis 70 metrų, aukštis 40 metrų.

Plaukiojantys viešbučiai ir bendrabučiai dabar statomi Švedijoje, Suomijoje, Norvegijoje ir Belgijoje.

Specialistai mano, kad ateityje plaukiojančios gamyklos ir namai plačiai paplis visame pasaulyje.

Iš „Mokslas ir Technika“

PANEVĖŽIO INŽINIERIAI

Panevėžyje dirba 2,314 inžinierių. Kasmet jų būrį papildo po 220 jaunų specialistų, iš jų — 90 Kauno politechnikos instituto vakarinio fakulteto absolventų. 9 panevėžiečiams inžinieriams suteikti nusipelnusių inžinierių vardai, daugelis jų — gerbiami gamybos kolektyvų vadovai, deputatai, visuomenininkai.

Prieš kurį laiką Dramos teatro salėje susirinkę inžinieriai aptarė savo kūrybinius planus. Pranešimą padarė miesto vykdomojo komiteto pirmininkas, respublikos nusipelnęs inžinierius, ekonomikos mokslų kandidatas Bronius Kačkus.

DIDĖJA PANEVĖŽIO MIESTAS

Prie Panevėžio ribos prisišlijęs Kniaudiškio kaimas tas gražiausias ir patogiausias miesto gyvenamuoju rajonu. Jo projektą paruošė respublikinio Miestų statybos projektavimo instituto Panevėžio skyriaus jauni architektai M. Steponavičius ir V. Andriuška.

Kniaudiškis užims daugiau kaip dvejų šimtų hektarų plotą. Artimiausiais metais penkių devynių ir dvylikos aukštų namuose čia įsikurs 35 tūkstančiai panevėžiečių.

NUOSTABIAI GABI MOTERIS HELEN KELLER

ALISĖ JONIKIENĖ

1980 m. rugpjūčio 27 d. sukaks 100 metų, kai Alabamos valstijoje, Tuscumba miestelyje gimė kūdikis, kuriam buvo lemta nugalėti sunkiausias kliūtis ir tapti žmogum, kuriam, galima sakyti, iki šiol lygaus sunku rasti. Vardą veikiausiai būsite girdėję. Tai Helen Keller-Adams (Adams motinos mergutinė pavardė).

Gimė ji iš pasiturinčios šeimos. Tėvas — pietinių valstijų Konfederacijos karininkas, motina — garšaus Robert E. Lee (karininkas) giminaitė. Gimė sveika, normalus kūdikis, tik paaugus iki 18 mėnesių amžiaus nuožmi liga pakirto jos sveikatą... ji paliko nebylę ir neregę. Su laiku mergiškia pamiršo ir tuos kelis žodžius, kuriuos buvo išmokusi. Tais laikais toks žmogus net ir įstatymuose buvo skaitomas idiotu (silpnapročiu).

Tėvams tai buvo skaudus smūgis. Jie kreipėsi pas geriausias gydytojus. Pagaliau vienas gerai ištyręs jos sveikatos stovį, tėvams pareiškė, kad Helena su gera priežiūra ir mokytoju kreipiant specialę atydą gali užaugti inteligentiška, labai protinga moteris.

Tėveliai suskubo ieškoti tokios mokytojos. Alexander Graham Bell patarus, jie pasamdė 19 metų Anne (arba Johanna) Sullivan, kuri mokytojavo neregųjų ir nebylių mokykloje Perkins Institute for the Blind and Deaf, Boston, Massachusetts. Anne Sullivan kartu gyveno ir mokė Heleną arti 50 metų. Ir ištėkėjus už John Macy, nepasitraukė iš mokymo pareigų. Mirė 1936 metais.

1900 m. Helena stoji į Radcliffe kolegiją, kurią lankė keturis metus. Ir čia viena iš jos mokytojų buvo Anne Sullivan. Kolegiją baigė su aukštu atžymėjimu.

Dešimtus metus baigus, nebylė Helena užsispyrė gražinti sau kal-

bą. Jos mokytoja viską bandė, pagaliau surado būdą; jiedvi pradėjo susikalbėti pirštais palietus gerkle. Su laiku ji pradėjo sakyti prakalbas, važinėjo su prakalbom po kitas šalis ir parašė daug knygų. Paskutinė jos knyga "The Miracle Worker" 1960 metais laimėjo Pulitzer premiją. Jos kalbą nevisi suprato, — mokytoja Anne Sullivan visuomet sėdėjo šalia jos ir kalbos dalis publikai paaiškino.

Stoja su kovojančiais

Helen Keller, kaip jau aukščiau pasakyta, kilo iš pasiturinčios šeimos. Vien užlaikymas nuolatinės mokytojos tėvams daug kainavo. Jai ir jos šeimai nieko nestokojo: gyveno, galima sakyti, gan prabangiai. Bet ir akla būdama ji permatė šalies socialinę tikrovę. Būdama nebylė, ji išgirdo badaujančius kūdikius verkiant duonos kėsnio. Ir ji stoji į eiles kovojančių prieš socialines ir moralines skriaudas, prieš moters nelygybę ir pažeminimą. Ta tema ji visur kalbėjo, rašė įvairiems laikraščiams bei žurnalams.

Sekantys jos išsitarimai duoda suprasti, kaip ji žiūrėjo į socialinę santvarką. Savo prakalbose ji dažnai skelbdavo, jog — "visai teisinga būtų, jei tie, kurie turta sutveria, būtų to turto savininkai".

Dar prieš pirmąjį pasaulinį karą, kada už šitokius prasitarimus žmogui gresė kalėjimas ar deportacija, ji nesiliovė skelbus pažangias idėjas.

Kada 1917 m. rugsėjo mėnesį buvo puolami IWW (International Workers of the World) centrai (headquarters), nariai areštuojami, ji rašė:

— "Tokia draugija pati save pamerkia".

Manau, kad tų kelių pavyzdžių pakanka suprasti, kokia kilni asmenybė buvo Helen Keller-Adams.

Cleveland, Ohio

Clevelandas — didmiestis prie Erie ežero, svarbus pramonės ir industrijos centras. Taipgi ir centras daugelio tautybių, jų tarpe ir lietuvių. Praeity čia buvo daug lietuvių ypač progresyvių bet gyvenimo sąlygoms keičiantis keitėsi ir tautybių būklė. Ir iš visos eilės, organizacijų, progresyvių tarpe liko tik LDS — Lietuvių Darbininkų Susivienijimo — viena iš daugelio kuopų ir moterų klubas. Gaila. Ir tie likučiai — beveik visos mūsų moterys.

Ir mes galim jomis pasidžiaugti. Jos darbuojasi, deda pastangas ir palaiko visą mūsų veikimą. Liepos 10 d. teko dalyvauti Moterų Klubu susirinkime ir vaišėse ICA svetainėje, 5901 St. Clair Ave.

Moterys susirinko apvaikščioti Onų dieną. Dalyvaujant gražiam būreliui draugių, ypač Onos buvo skaitlingos. Posėdį vedė A. Paltan ilgametė darbo klasės veikėja, nepasiduodanti nei amžiui nei sąlygom. Didelė garbė A. Paltan ir jos draugė. Posėdis buvo trumpas, bet įdomus.

Raportai duoti ir priimti. Sakė, kad sekantis susirinkimas su vaišėmis bus rugsėjo 11 d. šioj pačioj svetainėje. Tada parems spaudą iš išdo ir nuo narių. Ir buvo raportuota kad klubas gerai gyvuoja. Tik gaila, kad keletas narių draugių

negaluoja. Tarp jų randasi draugė Chepla jau 90 metų amžiaus, sunkiai serga, tik ką sugrįžus iš ligoninės. Mūsų geras draugas W. Karson turėjo sunkią operaciją, dabar namie sveiksta. Jis dėkoja draugams už aplankymą ir už paguodą jam esant ligoniui. Taipgi serga jau virš metų J. Eitutis — gydosis namie. Jis daug pagelbėjo Moterų Klubui. Sunkiai serga A. Mitchell. Klubietės linki visom ir visiem greit pasveikt ir dalyvaut su mumis.

Susirinkime buvo skaityta gimtadienio sveikinimas Onai Danis nuo Jungtinių Valstijų prezidento ir Jimmy Carter ir jo žmonos Rosalynn. Kartu ir dalyviai sveikino draugė Danis. Ir Anna Danis perskaitė jos parašytą raštelį — poemą skirtą minint Onų dieną.

Poemų apgailestauja savo mylimą gyvenimo draugą, bei Klubu moteris nares ir vyrus simpatikus kurie jau mus yra apleidę. Ir patarė darbuotis kiek galim, tęsti jų pradėtus darbus. Susirinkimą baigus pirmininkė pakvietė mus visus pasivaikšinti skaniais užkandžiais, kuriuos pataisė mūsų mylimos gospadinės. Mes visi suplojom rankom už jų patarnavimą, o Žemaičiam ir kitom draugėm už gražias gėles kurios puošė mūsų stalą.

Mūsų Onos ir dalyviai linksmi praleidom gražu draugišką popietį. Nepamirškite atsilankyti į Sept. 11 d. susirinkimą.

Clevelando apylinkėj randasi 41,000 bedarbių; 16,000 auto darbininkų be darbų; 10,000 namų statytojų be darbų. Valstijoje randasi 340,000 bedarbių ir jų skaičius auga. — Ir pašalpų fondai baigiasi. J. Petraus

LAIŠKAS IŠ PHILADELPHIA

Brangūs Vilniečiai:

Buvau ligoninėj, nes mano širdis buvo sunegalavusi, bet dabar vėl jaučiuosi vyras kaip pipiras! Tik suprantama, kai ko reikia saugotis: greit nevaikščioti, rankomis nemasukuoti. Spaudoj skaičiau, kad Nellie De Schaaf vėl sugrįžo dirbti į "Vilni". Tai girtina, nes be darbininkų būtų neįmanoma laikraštį išleisti. Labai gaila, kad senoji lietuvių karta nyksta kaip Grigo bitės, neužilgo nebus nei žmonių, nei pažangių lietuviškų laikraščių. Gerai, kad draugas Jokubka dar laikosi. Linkiu jums visiems Vilniečiams sveikatos ir sėkmės.

Juozas Kazlauskas
Philadelphia, Pa.

LAIŠKUTIS IŠ ARIZONOS

Čikagiečiams gerai pažįstami Betty ir Antanas Cernauskai rašo iš Sun City, Arizona. Jie prisuntė ir mokesčių už laikraštį. Betty rašo: — Antanas ir aš jaučiamės nepaprastai, nors naujoje vietoje kartais sutinkame neaiškumą, bet kur jų nėra?

— Pastaruoju laiku čia labai karšta, virš 100 laipsnių šilumos (F.), bet sausas oras ir lengviau šilimą pakelti.

— Čia pas mus yra Lietuvių klubas, kuris veikia Phoenix mieste, bet mes labai pasigendame Čikagoje paliktų draugų, nes čia visai kitokie žmonės ir kitaip žiūri į dalykus.

— Spaudoje matome, kad miela Mary Grager nesijaučia tvirtai. Prašome perduoti jai mūsų nuoširdžius linkėjimus. Taipgi perduokite mūsų nuoširdžius linkėjimus visiems vilniečiams.

Betty Cherman
Sun City, Arizona

GRĮŽO IŠ ŠAUNIOS VIEŠNAGĖS

Teko per telefoną sušnekti su drg. Kazimiera Stukienė. Ji sakė ką tik grįžusi iš labai malonios viešnagės Tarybų Lietuvoje. Čikagą apleido liepos 4 d. New Yorke susitikė didesnę grupę vykstančių į T. Lietuvą, ir viso gero 30 asmenų pasuko į Lenkiją. Sustoję Varšuvoje, o iš ten traukiniu vyko į Vilnių.

Lietuvoje susitiko su daugeliu giminaičių ir draugų. Kazimiera jau trečią kartą lankėsi T. Lietuvoje, tai ten turi nemažai draugų ir pažįstamų.

Lietuvoje buvo Dainų šventė, tai turėjo progos pasigrožėti Lietuvos dainininkais. Tik gamta buvo rūsti, nes visą laiką lietus lijo ir dalį malonumo siaurino.

Kazimiera sakė, kad lankėsi Druskininkuose ir eilėje kitų vietovių. Ji stebėjosi, kad kiekvieną kartą lankydamosi ji mato vis gražėjančią Lietuvą ir išaugusius naujus pastatus.

Reikia manyti, kad Kazimiera pati plačiau parašys. Smagu buvo su ja pasikalbėti ir jos paklaustyti.

Į Čikagą grįžo liepos 18 d. tuo pačiu keliu, kaip išvyko. Sakė, kad su ja kartu iš Čikagos buvę 6 keleiviai, jų tarpe nuoširdžioji pažangietė Mary Nikas, kuri taipgi esanti patenkinta savo viešnage.

Smagu matyti juos grįžusius ir taip puikiai nusiteikusius. Julija M.

Miami, Fla.

MŪSŲ EILĖS VIS MAŽĖJA

Birželio 15 po sunkios ligos mirė Jonas Daugirda, sulaukęs 85 metų amžiaus. Į Ameriką atvažiavo dar jaunas, į Lowell, Mass. Ilgus metus dirbo vilnų apdirbimo fabrike. Apšivedė su pažangiete Uršule Jankauskaite 1916 metais. Užaugino sūnų ir dvi dukteris.

Sulaukęs pensijos, persikėlė į Miami, Fla. Ilgus metus darbavosi L. S. klube kaip namo ir baro prižiūrėtojas.

Velionis priklausė pažangioms organizacijoms, buvo abiejų laikraščių korespondentas ir vartininkas. Buvo L. L. D. 75 kp. sekretorius. Daug metų priklausė Aido chorui.

Jonas du metu sunkiai sirgo. Jį prižiūrėjo žmona Uršulė.

Nuliūdę liko žmona Uršulė, duktė ir septyni anūakai. Viena duktė mirė prieš porą metų.

Jo palaikai sukremuoti.

M. Novitski

LDS 2-ROS APSKRITIES KOMITETO TARIMAI

Naujai išrinktas LDS 2-ros Apskritis komiteto posėdis įvyko liepos 12 d. "Vilnies" salėje. Posėdį atidarė apskritis komiteto sekretorė Isabelle Peters 2 val. po pietų. Tvarkos vedėja išrinkta J. Marazienė.

Perskaitytas paskutinio posėdžio įvykusio 1979 m. spalio 14 d. protokolas. Protokolas priimtas.

Išrinkta nauja valdyba: pirmininkė Julija Urmonienė, sekr. Isabelle Peters, fin. sekr. ir išdininkė Mary Montvilienė, korespondentė J. Marazienė. Kiti nariai: Eva Sankus, Morta Marquardt ir Antanas Litvinas pasizadėjo dirbti LDS labai bei rengiamuose renginiuose.

Perskaityti du LDS Centro sekretorės laišakai ir priimti.

Kadangi apskritis sekretorė yra išrinkta delegatė į būsimą LDS seimą, tai ji ipareigota keliais svarbiais klausimais pasitarti su centro pareigūnais Čikagos kuopų klausimais.

Nutarta suruošti delegatų pasitikimui pietus rugsėjo 14 d. ir visus Čikagos delegatus kviešti į tą sueigą ir suplanuotume seime pravestų tarimų įgyvendinimą.

Plačiai apkalbėta LDS 76 kp. ir LDS 72 kp. fin. sekretorių klausimas. Nutarta tuo reikalu tartis su LDS 139 kp. sekr. ar nesutiktų priimti 72 kp. narių į savo globą. Kadangi minėtų kuopų nariai yra už šiuos metus pasimokėję, tai tikimasi, jog iki sekančių metų pradžios bus surasta minėtoms kuopoms parama.

Reikia tikėtis, kad naujai sudarytas komitetas rūpinsis atlikti jam skirtas pareigas ir dažniau darys posėdžius, kur aptars kuopos liečiančius reikalus. Koresp. J. M-nė

SEKANTIS SUSIRINKIMAS

Siuomi pranešu, kad sekantis A. L. M. K. draugijos narių susirinkimas įvyks rugpjūčio 19 d. 12 val. dieną "Vilnies" salėje. Bet kartu pažymime, tai jei pasitaikintų, kad tą dieną temperatūra siektų virš 90 laipsnių, tai susirinkimo nedarysime.

Kartoju: jei oras bus palankus, tai susirinkimas įvyks, o jei per karštas, tai neįvyks. O jei abejojate, tai iš ryto po 9 val. paskambinkite į "Vilni" ir sužinosite.

Sekr. J. M-nė

Vilnis, rugpjūčio 7, 1980

PASIDAIRIUS PO PLACIĄ SALI

Birželio 15 d. iš Čikagos vyko me su dukros šeima; dukra Virginia Wrobel, jos vyras Walter ir jų dukra Sandra, į Springfield, Ill. pas vyriausią Wrobel dukrą Dawn, o iš ten drauge vyko į Wrobel sūnaus Walter Jr. vestuves.

Diena pasitaikė nuostabiai puiki ir kelyje vaizdai žavūs. Pievos, miškai ir laukai žaliuoja ir gėlės žydi. Negali akių pasukti nuo lango, per kurį matai tuos puikius vaizdus.

Kelionė buvo trumpa, nes tarp mūsų buvo net trys patyrę vairuotojai, tai nepavargo. Reikia priminti, kad kelyje mažai matėsi automašinių, gal ir dėl to, kad gazolinas brangus ir dar ankstyvas laikas atostogoms.

Springfieldą pasiekėme anksčiau, negu planavome. Mano anūkė Dawn radome jau mūsų belaukiančią.

Pailsėję, penkiese pradjome tolimesnę kelionę. Pirmas mūsų ilgnis sustojimas buvo Vicksburg National Military Park ir kareivių kapinės Vicksburg, Mississippi. Apžiūrėjome vietas ir paminklus, kur vyko civilinio karo mūšiai, įvairūs kariški pabūklai bei įrengimai. Karių kapai su įvairiais įrašais. Besidairydama ėmiau galvoti, kad šią vietą turėtų lankyti norintys pažinti žmonių laisvę ir šviesesnę gyvenimą. Kad jie sugebėtų pasakyti naujo karo rengėjams, jog jie griežtai priešingi karui. O jei atsiranda norinčių karo, tegul patys kariauja, o ne gražusis jaunimas, kuris trokšta gyventi ir išlaikyti mūsų šalį taikią ir gražią.

Kiekvienas karas pareikalauja žmonių kraujo, bet dabar gaminami karo pabūklai gali sunaikinti didelę dalį visos žmonijos, tad laikas visiems rimtai susirūpinti ir dirbti, kad pasaulis būtų išgelbėtas nuo sunaikinimo.

Pasidairę po parką ir apylinkę, tęsėme savo kelionę į Baton Rouge, Louisiana. Dukros sūnus Walter ir ruošiasi susituokti su pamilta mergaite Sandra E. Morrison birželio 21 d.

Vestuvės buvo puikios ir teko užmegsti naujų pažinčių su jaunosios tėvais, tėvukais ir giminėms bei draugais. Po vestuvių jaunavedžiai išvyko į povestuvinę kelionę, o mes dar pasisvečiavome, susipažinome su Louisiana sostine ir miestais, parkais ir įdomiomis vietovėmis.

Sustojome pasidairyti po Audubon Memorial State Park, St. Francisville, La. Tai vieta, kur piešėjas velionis John Audubon kurį laiką gyveno ir nupiešė žymuosius 32 paukščius, kurie žinomi kaip "Birds of America".

Aplankėme Rosedown vietovę, St. Francisville, La. Čia pastatai pastatyti apie 1834 m. Tų laikų turtuoliai naudojo negrus savo vergais. Žiūrint į tuos vergų takus, jauti didelį skausmą širdyje, kad buvo laikai ir šioje šalyje, kur žmogus buvo laikomas žemiau gyvulio. Baisu!

New Orleans, La. prancūzų kvartale susipažinome su prancūzų tradicijomis. Neperdėsiu pasakius, kad pasijutome, jog esame Prancūzijoje. Visi vilki tautinius drabužius, maistas pagamintas pagal Vilnis, rugpjūčio 7, 1980

prancūzų skonį ir madą. Gražu, kad Amerikos prancūzai nepamiršta savo senosios tėvynės tradicijų.

Nepaprastai puikų vaizdą įgavome Shreveport, La. vadinamoje American Rose Society Gardens, užimantį 118 akres žemės. Čia yra 50 skirtingų darželių, prisodintų įvairių įvairiausių rožių krūmų. Kiekvienas darželis atskiros valstijos prižiūrimas ir turi savo valstijos pavadinimą. Pasitaikė, kad buvo veik pats žydėjimas, tai neįmanoma aprašyti to gražaus ir širdį glostančio vaizdo.

Pravažiavome pro Ozark Folk Center, Mountain View, Ark., o Bull Shoals State Park, Mountain Home, Ariz. nakvojome. (Grįžę į Čikagą, sužinojome, kad ten arti gyvena čekagiečiai Yuden ir Kent, apgailestavome, kad jų neaplankeime).

Pravažiavome Shephard of the Hills Branson, Mo. Taipgi puikų žvėryną pavadintą "Buena Vista Exotic Animal Paradise", Springfield, Mo. Ypatingai dėmesį kreipėme į esančius kalnų įdubimus, olas ir urvus, iš kur iškasti tam tikri mineralai statybai bei papuošalams. Gražu buvo pasidairyti ir po Lake of the Ozarks, Mo.

Suminėti visas puikias vietas, kurias teko aplankyti ir pasigrožėti, neįmanoma. Tik tiek pasakysiu, kad mūsų šalis tikrai graži. Man teko tas vietas pirmą kartą aplankyti, džiaugiuosi turėjus tokią progą. **Julija Urmonienė**

KULTŪRIEČIŲ ŽINIAI

Pastarąsias kelių savaites Čikagos gyventojus vargina smarkūs karščiai. Štai liepos 15 d. buvo garsinta susirinkima ir rengtasi šauniai atžymėti Amerikos Lietuvos Moterų Kultūros draugijos pirminkės drg. Uršulės Juodaitienės gimtadienį, taipgi ir kitų, kurios gimusios liepos mėnesį. Bet pasitaikė, kad tą dieną buvo Čikagoje 101 laipsnis šilumos (F.). Per radiją ir televiziją oro pranešinėtojai perspėjo ypatingai senesnio amžiaus žmones niekur neiti iš namų. Be to, "Vilnies" salėje nėra vėsintuvų, tai valdyba per telefoną pasitarė nedaryti susirinkimo, apie tai painformavo "Vilnies" raštinėje dirbančią administratorę Nellie De Schaaf, kad jei kas pašauktų, pasakytų, jog susirinkimo nebus.

Gaila, kad kelios narės nepasiteiravusios atvyko ir buvo nepatenkintos, kad neįvyko susirinkimas, bet neįgyti jos negalėjo pasiteirauti telefonu "Vilnies" raštinėje?

LANKĖSI MALONI VIEŠNIA

Liepos 21 d. į "Vilnies" raštinę buvo atvykusi Julija Urmonienė. Ji buvo gerai nusiteikusi ir džiaugėsi, kad oras šiek tiek atvėso. Užklausus apie kelionę ir anūko vestuves, pasakė, kad tokią įdomią kelionę turėjusi pirmą kartą savo gyvenime. Šiek tiek nusišypsojusi pridūrė, kad kol anūkai maži, tai buvo daug smagumo, dabar suaugo, tai nauji rūpesčiai. Iš berniukų, vyriausiasis Walter apsidėdė, o lapkričio mėnesį bus kitos vestuvės, tai vyresniosios anūkės Dawn, tai vėl pramogėlė...

Julija įteikė \$35 ir pasakė, kad iš jų \$25 yra mokestis už vyro Igno Urmono mirties prisiminimą, o likusieji \$10 parama laikraščiu.

Smagu buvo su Julija pasikalbėti. Dėkui jai už vizitą ir nepamiršimą paremti laikraščiu. **Vilnietė**

REIKALINGA

LDS ieško pagalbininkės (arba pagalbininko) LDS Centro sekretorei. Šioje pozicijoje reikalinga kiek nors mokėti lietuvių kalbą ir rašybą, turėti supratimą apie knygvedystę. Darbas reikalauja, kad asmuo būtų malonaus būdo ir norintis gerai atlikti paimtą darbą.

Siuo reikalu kreipkitis į LDS centrą, 104-07 102nd St., Ozone Park, New York 11417. Telefonas: 212-641-6699.

WANTED

An individual with take-charge capability and pleasing personality. The Association of Lithuanian Workers (LDS) needs an assistant to the Executive Secretary. Position requires office experience in bookkeeping, typing and some knowledge of Lithuanian.

Inquire: Association of Lithuanian Workers
104-07—102nd Street
Ozone Park, New York 11417 Phone: 212-641-6699

"VILNIES" KOLEKTYVAS ORGANIZUOJA DAR VIENĄ EKSKURSIJĄ Į LIETUVĄ

Grupė išvyks rugsėjo 20 d. ir grįš spalio 4 d. Lietuvoje bus 10 dienų. Kaina: į abi puses kelionė, viešbučiai, maistas ir išlaidos, susijusios su turu Lietuvoje—\$1,259 iš New Yorko.

Grupė vyks per American Travel Service Bureau, 9727 South Western Ave., Chicago, Ill. 60643.

Visais reikalais kreiptis į:

"VILNIES" ADMINISTRACIJA

3116 S. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas [312] 842-7325

LINKSMO GIMTADIENIO

K. DANYLAI

Sužinojome, kad K. Danyla šių metų rugpjūčio 18 d. atžymės savo 93-čią gimtadienį. Ta garbinga proga mes linkime jam geros sveikatos, dar daug saulėtų dienų ir džiaugsmo gyvenime.

Malonu pažymėti, kad jis daug prisidėjo prie laikraščio "Vilnis" išlaikymo ir svarbiais raštais, taipgi daug dirbo Roselando Aido chore ir eilėje kitų kultūrinių bei politinių organizacijų.

Norėtume, kad jį lydėtų gera sveikata, puiki nuotaika ir galėtų džiaugtis gyvenimu dar daug metų.

NANCY GORDON, (Mesa, Ariz.)

BILL GORDON ir šeima

Salt Lake City, Utah

SKAITLINGA DELEGACIJA LDS SEIME IŠ ČIKAGOS

Kaip žinia, LDS 24 Seimas vyks ta rugpjūčio 15-16 dienomis Arrow Park, Monroe, N. Y. Teko sužinoti, kad iš Čikagos ir apylinkių vyksta delegatų gražus skaičius. Štai LDS 112 kuopai atstovauti išrinkta kuopos fin. sekretorė Isabelle Peters, kuri taipgi yra LDS 2-ros Apskrities komiteto sekretorė. LDS 139 kuopai atstovauti išrinkta Julija Urmonienė, kuri dabar eina LDS 2-ros Apskr. komiteto pirminkės pareigas. LDS 53 kuopai atstovauti išrinkta Frances Jordan ir Marcella Vasiliauskienė, Aldona ir Frank Olsonai, taipgi 216 kp. išrinkti atstovauti Julius Urbikas, Jessie Vesely, Ray Jankel ir Matt Batus. Taipgi yra išrinkti ir minėtos kuopos alternatai, būtent F. Vesely, Mary Urbikas, V. Jankel ir A. Batus.

Labai galimas daiktas, kad yra ir daugiau delegatų.

Linkėtina delegatams geros kelionės ir praveisti LDS naudingus tarimus, o sugrįžus duoti tinkamus raportus.

Būtų gražu, kad visi delegatai atsilankytų į LDS 2-ros apskrities komiteto rengiamus pietus rugsėjo 14 d. 12 val. dieną "Vilnies" salėje, pasitikimui delegatų ir išklausymui jų raportu.

Apskr. korespondentė J. M.

IŠVYKO ATOSTOGŲ

Liepos 14 išvyko veiklioji Helen Bordner, jos vyras ir sunus Kobby į Minneapolis, Minn. Helen dalyvaus suvažiavime, kurį ruošia vitaminų gamintojai ir pardavėjai. Šioje srityje Helen labai daug prasisiekusi ir tikisi dar daugiau papildyti savo žinojimą. Pasibaigus suvažiavimui, visa šeima vyks žvejoti ir poilsiauti.

Vienas jų įnamis pasiliko namuose, tai yra K. Danyla. Kad jam nebūtų nuobodu, pašeiminkauti atvyko Roberto mamytė.

Kada jie grįš, dar nežinia. Tik žinau, kad Helen yra pasižadėjusi paleisti atostogų "Vilnies" administratorę Nellie De Schaaf, kuri taipgi vyks atostogų nuo rugpjūčio pirmos iki rugp. 9 d.

Nellie su savo vyru pirmas atostogų dienas praleis Pietų Illinois, kur ji turi daug artimų draugų. Vėliau jiedu vyks į Mountain Home, Ark. pas Nellie sesutę ir švogorę Della ir Don Kent, taipgi pasisvečiuos pas pusseserę Minnie ir Vito Yuden, kurie gyvena arti Kent.

Linkiu visiems atostogautojams linksmos ir naudingos kelionės ir puikaus poilsio, taipgi sveikiems ir prisisėmusiems naujos energijos grįžti prie atsakingų pareigų. V-tė

MR. BIMBA'S TRAGIC ACCIDENT

Most progressive Lithuanian-Americans are readers of "Vilnis" or "Laisve", as these are the only TWO progressive Lithuanian newspapers in the country. (How tragic when we consider the numerous reactionary newspapers with their distortions and his about Lithuania and other socialist countries!)

Most of us were deeply shocked when we learned of Mr. Bimba's accident, and wondered how it could have happened. I am, therefore, taking the liberty of publishing a letter from his wife, Ilse describing in detail, this terrible tragedy which almost claimed Mr. Bimba's life.

I feel certain that all his friends, as well as all "Vilnis" and "Laisve" readers, will wish to share Ilse's letter with me. The letter follows:

July 6, 1980

Dear Nellie,

Thank you for calling. It is really a tragedy. Anthony is 86 — never had an accident and now this first one almost killed him. The other car was driven by a young man, who did not get a scratch on him! Also, it was not his car. As I told you over the phone, during the summer, Anthony goes to the nearby park to read for a couple of hours. I usually go with him, and I usually drive. This time, I wasn't with him.

About 3:30, Thursday afternoon, June 26th, I got a call from Jamaica Hospital that he had been brought in, I rushed over. Anthony was on a stretcher in the hallway, bleeding. I went to the desk and asked for a doctor.

"Yes, he will be attended to, soon." I waited another 15 or 20 minutes—then went back to the desk — asking for the doctor. Another 15 or 20 minute wait. I told them I was going to the head of the hospital. It was over an hour before the doctor finally looked at him.

* * * *

I was there over six hours, waiting for results. Finally, he was put in Intensive Care. The doctor told me it was very serious — internal bleeding, broken ribs, and head injuries. It really looked very bad the first two or three days. Now, he is out of Intensive Care for the second day, and improving. I expect him home in a week or so.

The service in the hospital leaves a lot to be desired. Two days ago, when I was there, his bed was dropped, instead of being gradually lowered. The contraption attached to Anthony's bed, which was supposed to help him, did not work. They are short of doctors, short of nurses, and the ones they do get, seem to be inexperienced, and overworked. This situation has me very worried. I wish Anthony was home.

I have been going to the hospital twice a day, by bus. Our car (not quite three years old) was completely wrecked, and a total loss, because we don't have collision insurance.

Well, the main thing is that no one got killed, but Anthony sure has suffered a great deal of pain, and it will take a long time before his ribs heal. They were badly broken.

12

PARAMA "VILNIAI"

\$15.00

Mary Gaddis—Benton, Ill.
Paul Blika—Canby, Ore.
Anthony Globich — Wilkes-Barre, Pa.

\$10.00

V. Schultz — Los Angeles, Cal.

\$5.00

Mary Zalga—Oak Lawn, Ill.
KLLD—Toronto kp.—Toronto, Ont., Can.
K. Danisevich—Middlebury, Ct.
Jos. Kazlauskas—Philadelphia, Pa.
Mary Kvetkas—N. Miami Beach, Fl.
Anna Dockus—Detroit, mi
Anna Smith—Grand Rapids, MI
Chas. Dibulski — Easton, Pa.
Victor Preiksa — Delavan, Wis.
Peter Pocius — Sunrise, Fla.

NUOŠIRDŪS LINKĖJIMAI

Gavome laiškutį nuo drg. A. Glabičiaus, kurį spaudinama ištaisai: "Gerbiama Redakcija, Prisiunčiu čekį \$25. Iš jų užmoku laikraščio prenumeratą \$10, o likusius \$15 skiriu paramai.

Linkiu geros sveikatos Jums visiems.

Su didžia pagarba,
Antanas Gobičius
(Wilkes-Barre, Pa.)"

MIRĖ LDS NARIAI

Nuo gegužės 21 d. iki birželio 20 d., 1980 m., gavome pranešimus, kad mirė sekami LDS nariai:

Anelė Yurgaitis, 85 m., Philadelphia, Pa.

Mary Zavist, 86 m., 53 kp., Chicago, Ill.

Tessie Neverdowski, 66 m., 63 kp., Benld, Ill.

Magdalena Puishis, 73 kp., Akron, Ohio.

MIRĖ LIETUVIAI

Liepos 7 d. mirė Ida Budginienė-Sinkytė, sulaukusi pusės amžiaus. Gimė Lietuvoje, Kapsuke (Marijampolėje). Šioje šalyje išgyveno 31 metus.

Liepos 9 d. mirė Dr. Edward C. Thomas, sulaukęs 66 m. a. Gimė Chicago, Ill.

Liepos 10 d. mirė Anna Stepanov (po pirmu vyru Namavičienė), sulaukusi 86 met. amžiaus. Gimė Lietuvoje. Šioje šalyje išgyveno 64 m.

Liepos 12 d. mirė Domininkas Varnas, sulaukęs 97 m. a. Gimė Lietuvoje, Utenos rajone, Vyžonių apylinkėje, Varkojų kaime. Amerikoje išgyveno daug metų.

Liepos 13 d. mirė Frances Martinkėnienė-Jurgilaitytė, sulaukusi 86 met. amžiaus. Gimė Lietuvoje, Jurbarko mieste. Šioje šalyje išgyveno 68 metus.

Liepos 14 d. mirė Walter J. Yuška, sulaukęs 61 metų amžiaus. Gimė Chicago, Ill.

Liepos 15 d. mirė Ona Mažeikienė-Uksaitė, sulaukusi senatvės. Gimė Lietuvoje. Šioje šalyje išgyveno 60 metų.

Liepos 16 d. mirė Antanas J. Petrovich, sulaukęs 85 met. Gimė Lietuvoje, Panevėžio rajone. Šioje

Anthony is very worried about "Laisve" now that he is in the hospital, and unable to work. We hope that we will be able to get someone, but will just have to wait and see what happens. Hope every thing is well on your side. Ilse

šalyje išgyveno 69 metus.

Liepos 17 d. mirė Stefanija Peškaitienė-Samanavičiūtė, sulaukusi 60 metų amžiaus. Gimė Lietuvoje, Zarasų rajone, Antaliepės apylinkėje, Lundiškių kaime. Šioje šalyje išgyveno 30 metų.

Liepos 18 d. mirė Zuzana Giržaitienė-Ignatavičiūtė, sulaukusi senatvės. Gimė Lietuvoje, Jurbarko rajone, Eržvilko apylinkėje, Žukaičių kaime. Šioje šalyje išgyveno daug metų.

Liepos 19 d. mirė Jonas A. Domeikis, sulaukęs 60 m. a. Gimė Chicagoje.

Liepos 20 d. mirė Šarūnas L. Zabarauskas, sulaukęs 44 m. a. Gimė Lietuvoje, Kaune. Šioje šalyje išgyveno 30 metų.

PRISIMINUS

Antaną Stuką

Rodos dar taip neseniai su mumis visur dalyvavo ir dirbo įvairuose parengimuose drg. Antanas Stukas, o štai rugpjūčio 9 d. bus du metai, kai nenujaustai ir nenumatyta sustojo plakusi jo jautrioji širdis. Velionis nesiveržė į vadovybes, bet nuoširdžiai ir rūpestingai dirbdavo įvairius jam paskirtus darbus. Jiedu su žmona Kazimiera dalyvavo susirinkimuose, ir renginiuose padėdavo dirbti įvairius darbus. Tad jo atsiskyrimas iš mūsų tarpo skaudžiai jaučiamas, netekus rūpestingo talkininko.

Gaila, kad mirtis taip skina senosios kartos ateivius ir retina jų gretas.

Lai jam bus ramu ilsėtis užmigusiam neatbūdančiųjų miegu.

Vilnietė

ATSIUNTĖ "VILNIAI"

Haverhill, Mass.
July 6, 1980

Aš čia prisiunčiu aukų "Vilniai" palaikyti nuo:

E. ir J. Kodžiai \$ 5.00
Lawrence, Mass.
Blanche ir Stephen Shlakis 5.00
Lawrence, Mass.
M. Sametis 5.00
Haverhill, Mass.
A. Račkauskienė 5.00
Ward Hill, Mass.
Viso \$20.00
Prašau paskelbt "Vilny". Ačiū.
A. Račkauskienė

NESMAGI ŽINIA

Prieš tūlą laiką "Vilnyje" tilpo žinutė, kad drg. Onutė Miller su sūnumi Vytutu Remeikiu ruošiasi atvykti į Čikagą iš Pittsburgh, Pa., pasisvečiuoti. Čikagiečiai laukė jų ir vis teiravosi, kada jiedu atvyks. Bet deja, prieš savaitę drg. Onutė paskambino ir nusiskundė, kad jos sveikata tiek susilpnėjo, jog prie geriausių noru negalinti vykti į tokią kelionę. Sūnus manė, kad vykti lėktuvu galės. Bet nuvykus teks šiek tiek pavaikščioti, o tam ji jau jėgų neturinti.

Gaila, kad taip rimtai Onutės sveikata sumenkėjo. Linkiu pailsėti ir pagalvoti apie atsilankymą. Smaugu su ja nors telefonu pakalbėti. Ji sako, kad jos akys jau per silpnos skaityti, bet džiaugiasi, kad Jos sūnus jai perskaito visas žinias, ypač iš Čikagos, tai ji jaučiasi tarsi gyvenanti su mumis. Be to, ji teiraujasi apie veikimą ir "Vilnies" padėtį.

Lauksime linksmesnių žinių.

Julija M.

UŽUOJAUTA

Gili užuojauta drg. Jessie Veseley ir jos šeimai, gyvenančiai Lombard, Ill., mirus jos tėveliui Petriui Zemaitis.

Taipgi Ed Dombrauskui ir jo šeimai, Springfield, Ill., mirus jo žmonai Bernice Dombrauskienei.

ALISĖ JONIKIENĖ
Kingston, N. Y.

LIŪDNOS MIRTIES DVI METINĖS

Antano Stuko

Liūdnai praslinko du metai nuo to skaudaus mūsų gyvenime įvykio, kai 1978 metais rugpjūčio 9 d. netikėtai ir nenumatyta staigiai sustojo plakusi mano mylimo vyro, sūnaus tėvo, uošvio ir tėvuko Antano Stuko jautrioji širdis. Nežiūrint, kad jau du metai nėra Jo mūsų tarpe ir negirdime jo gražių ir širdį glostančių žodžių, bet Jo gražūs pamokiniai ir pastangos, kad mes būtume patenkinti gyvenimu, tebėra gyvi mūsų mintyse ir širdyse.

Mes minėsime Jo kilnų atminimą ir gerbsime gražius pamokinimus.

Liūdinti žmona KAZIMIERA
Sūnus RICARDAS
ir šeima

MIRUS

Walter Žukas

[ST. PETERSBURG, FLA.]

Reiškiamo gilią užuojautą jo žmonai Mildai, motinai, sesutei Helen Pine, visiems giminėms ir kilnios idėjos bei asmeniniams draugams.

LAKŠTUTĖS ir
JOHN FEIZA

Vilnis, rugpjūčio 7, 1980